

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Bakalářská práce

**Vyhodnocení specifík důchodového pojištění u
zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných**

Jana Lobosická

© 2023 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jana Lobosická

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Litoměřice

Název práce

Vyhodnocení specifík důchodového pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných

Název anglicky

Evaluation of the Specifics Pension Insurance for Employees and Self-employed Persons

---

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je na základě provedené analýzy vyhodnotit specifika sociálního pojištění z hlediska poskytování důchodových dávek u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných a vytvořit možná doporučení související s danou problematikou.

Metodika

Teoretická východiska budou vytvořena na základě kompilace poznatků z odborné literatury, aktuálních právních předpisů a dalších relevantních zdrojů se zaměřením na oblast sociálního a důchodového pojištění.

Na základě analýzy zjištěných dat budou vyhodnocena specifika důchodového pojištění u vybraných skupin pojištěnců. Následně bude provedeno hodnocení různých úhrad pojistného a nároků na dávky důchodového pojištění včetně jejich výše a budou navržena možná opatření související s danou problematikou.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

pojistné, zaměstnanec, osoba samostatně výdělečně činná, sociální pojištění, důchodové pojištění, dávka, pojištěnec

---

Doporučené zdroje informací

ČESKO. Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění.

HALÍŘOVÁ G. Praktikum z práva sociálního zabezpečení. Praha: Leges, 2018. 192 s. ISBN 978-80-7502-297-4

KOLDINSKÁ K., TROSTER K. a kol. Právo sociálního zabezpečení. Praha: C. H. Beck, 2018. 290 s. ISBN 978-80-7400-692-0

ŠTANGOVÁ V., LANG R. a kol. Právo sociálního zabezpečení v bodech s příklady. Aleš Čeněk, 2018. 246 s., ISBN 978-80-7380-856-3

WINKEL R. Der kleine Rentenratgeber. Wolters Kluwer Deutschland, 2018. 196 s. ISBN 978-3-86817-894-4

ŽENÍŠKOVÁ M. a kol. Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ a dobrovolně důchodově pojištěných. Olomouc: Anag, 2020. 160 s., ISBN 978-80-7554-262-5

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Gabriela Kukalová, MBA, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 13. 7. 2022

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 30. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 02. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Vyhodnocení specifík důchodového pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Gabriele Kukalové MBA, Ph.D. za odbornou podporu, rady a vstřícnou pomoc při zpracování bakalářské práce. Děkuji také své rodině za trpělivost a podporu během celého studia.

Vyhodnocení specifík důchodového pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je na základě analýzy zhodnotit specifika důchodového pojištění v České republice.

V teoretické části jsou osvětleny pojmy sociálního pojištění, vývoj důchodového systému a podmínky vzniku nároku na důchod. Jsou použity aktuální právní předpisy, kompilace poznatků z odborné literatury, další relevantní zdroje z oblasti sociálního pojištění a znalosti z vlastní praxe z oddělení důchodového pojištění.

Analytická část bakalářské práce obsahuje modelové příklady, které prezentují rozdíly ve výši vyplácených starobních důchodů zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných na základě výše odvodů na sociální pojištění. Uvedené příklady pojištěnců porovnávají zaměstnance a osobu samostatně výdělečně činnou s minimální, průměrnou a nadprůměrnou mzdou při průměrné době pojištění. Výsledkem je početní i grafické vyhodnocení specifík jednotlivých variant a následné doporučení vedoucí k optimalizaci stávajícího systému.

Klíčová slova: důchodové pojištění, zaměstnanec, osoba samostatně výdělečně činná, starobní důchody, pojištěnec

Evaluation of the Specifics Pension Insurance for Employees and Self-employed Persons

Abstract

The bachelor thesis focuses on pension insurance form employees and self-employed persons.

The historical development of pension insurance is presented, and the basic concepts are explained. Furthermore, the conditions of the pension system are characterized. The theoretical part is based on professional literature and current legislation. In the analytical part of the bachelor's thesis, analyses of individual cases are carried out, in which the differences in the conditions of entitlement to a pension of the two groups are presented.

There are typical old-age pension calculations differentiated by the date of pension award and the number of years of service for the two above-mentioned categories. In the final part of thesis, individual examples will be evaluated. The aim of the work is to evaluate the current state of the pension system in the Czech Republic and in conclusion to compare and propose the optimal setting of the conditions of a sustainable pension system based on the results of the analysis.

Keywords:

pension insurance, social security, old-age pension, pension entitlement, pension award, employees, self-employed persons

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Sociální pojištění v České republice	14
3.2 Vývoj sociálního pojištění	15
3.3 Orgány sociálního zabezpečení	17
3.4 Okruh osob účastných na sociálním pojištění	19
3.4.1 Výše pojistného.....	20
3.5 Nemocenské pojištění	22
3.5.1 Nárok na nemocenské dávky	23
3.5.2 Výpočet dávek nemocenského pojištění	24
3.5.3 Ošetřovné	25
3.5.4 Výplata ošetřovného.....	26
3.5.5 Dlouhodobé ošetřovné	26
3.5.6 Peněžitá pomoc v mateřství	27
3.5.7 Otcovská.....	27
3.5.8 Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství	28

3.6 Důchodový systém	29
3.6.1 Změny v legislativě	30
3.6.2 Nárok na důchod	31
3.6.3 Druhy důchodů.....	32
3.6.4 Možnosti odchodu do důchodu	38
3.6.5 Zvýšení důchodu	40
3.6.6 Složky důchodu.....	40
3.6.7 ValORIZACE	41
3.6.8 Výdaje na důchody	42
4 Analytická část	43
4.1 Výpočet důchodu	43
4.2 Výše pojistného zaměstnance na důchodové zabezpečení.....	45
4.2.1 Modelový příklad výše pojistného a SD zaměstnance s minimální mzdou.....	45
4.2.2 Modelový příklad výše pojistného a SD zaměstnance s průměrnou mzdou.....	46
4.2.3 Modelový příklad výše pojistného a SD zaměstnance s nadprůměrnou mzdou.....	47
4.3 Výše pojistného na důchodové zabezpečení OSVČ	48
4.3.1 Modelový příklad výše pojistného a SD OSVČ s minimálním příjmem.....	49
4.3.2 Modelový příklad výše pojistného a SD OSVČ s průměrným příjmem.....	50
4.3.3 Modelový příklad výše pojistného a SD OSVČ s nadprůměrným příjmem	51
4.4 Konkrétní příklady	53

5 Hodnocení výsledků	59
5.1 Hodnocení příkladů kapitoly 4.2.1 a 4.3.1	59
5.2 Hodnocení příkladu kapitoly 4.2.2 a 4.3.2	60
5.3 Hodnocení příkladu kapitoly 4.2.3 a 4.3.3	61
5.4 Důchodová reforma.....	63
6 Závěr.....	66
7 Seznam použitých zdrojů	68
8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	70
8.1 Seznam obrázků	70
8.2 Seznam tabulek	70
8.3 Seznam grafů.....	71
8.4 Seznam použitých zkratk.....	72

1 Úvod

Z pohledu historického vývoje člověk chová potřebu sociálního bezpečí, která je přirozenou konstantou lidského chování. Působení státu v oblasti zajištění sociálních potřeb člověka se mění od postavení, kdy stát nezasahoval vůbec až po výraznou podporu a regulaci současného státu. Úlohou „sociálního státu“ je pečovat o zabezpečení lidsky důstojného života pro každého, a to jak v nemoci, při nezaměstnanosti, invaliditě, stáří či úmrtí.

Problémem současnosti je, jak velká míra podpory státu má být. Vzhledem k nárůstu počtu lidí v důchodovém věku a poklesu počtu ekonomicky aktivních lidí dochází k neudržitelnosti důchodového systému. V České republice chod systému důchodového pojištění zajišťuje stát. Institucí, u které se o dávky důchodového pojištění žádá je Česká správa sociálního zabezpečení, která jedná v souladu se zákonem č.155/1995 Sb. Tato instituce zajišťuje výběr sociálního pojištění, je podřízena Ministerstvu práce a sociálních věcí. Systém sociálního zabezpečení je průběžně financován tak, že ekonomicky aktivní osoby odvádějí pojistné a vybrané prostředky jsou přerozdělovány poživatelům dávek.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je na základě analýzy vyhodnotit specifika sociálního pojištění z hlediska poskytování důchodových dávek starobních důchodů u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných a vytvořit možná doporučení související s danou problematikou.

2.2 Metodika

Teoretická východiska budou vytvořena na základě kompilace poznatků z odborné literatury, aktuálních právních předpisů a dalších relevantních zdrojů se zaměřením na oblast důchodového pojištění. V teoretické části bakalářské práce bude popsán historický vývoj sociálního zabezpečení od jeho vzniku až po současné nastavení důchodového systému ČR.

Na základě analýzy zjištěných dat bude provedena komparace podmínek nároku na přiznání starobních důchodů vybraných skupin pojištěnců. Modelové příklady budou porovnávat jak zaměstnance, tak osobu samostatně výdělečně činnou. Bude porovnána délka doby pojištění v kombinaci s výší odvedeného pojistného pro obě uvedené skupiny pojištěnců. Na základě syntézy získaných poznatků budou vyhodnocena a diskutována specifika sociálního pojištění a navržena vhodná doporučení a nastavení podmínek pro optimalizaci u daných skupin pojištěnců.

Ve vlastní práci budou ukázky výpočtu odvodů na důchodové pojištění a následně nároku na starobní důchod zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Výpočty budou kalkulovány ve třech hladinách příjmu. Bude se jednat o minimální, průměrnou a nadprůměrnou mzdu.

Minimální mzda pro zaměstnance byla stanovena dle nařízení vlády č.405/2021 Sb. pro rok 2022 ve výši 16 200 Kč . Průměrná mzda pro rok 2022 byla stanovena ve výši 38 911 Kč a nadprůměrná mzda byla zvolena ve výši 150 000 Kč.

U osoby samostatně výdělečně činné byl použit pro výpočet minimální vyměřovací základ pro rok 2022, který činí 9 728 Kč měsíčně. Průměrný měsíční vyměřovací základ byl stanoven ve výši 19 456 Kč a nadprůměrný vyměřovací základ byl zvolen ve výši 150 000 Kč.

Pro výpočet starobních důchodů jak zaměstnance, tak osoby samostatně výdělečně činné budou mít osoby identické zadání. Bude se jednat o muže narozeného v roce 1959, jehož celková doba pojištění bude 45 let.

K výpočtu důchodu je nutné znát roční vyměřovací základy a počty vyloučených dnů, ze kterých se následně určí výpočtový základ důchodu. Získané výděly se dle současné legislativy hodnotí od roku 1986 do roku předcházejícímu datu přiznání důchodu. Za každý příslušný rok se vyměřovací základ vynásobí daným koeficientem nárůstu, který se každoročně stanovuje odlišně.

Výše koeficientu nárůstu přiznaného v roce 2022 se stanoví podle vzorce:

36 119 x 1,0773

všeobecný vyměřovací základ za kal. rok

Následně se vypočte průměrný měsíční příjem za dobu, kdy bylo placeno pojistné. Redukční hranice pro rok 2022 jsou do 17 121 Kč zápočet v plné výši, do 155 644 Kč se zápočtem 26 %, nad 155 644 Kč bez zápočtu. Po získání výpočtového základu se určí procentní výměra důchodu, kde se počet odpracovaných let vynásobí 1,5 %. Pro získání celkové výše důchodu se přičte pevná základní výměra důchodu, která v roce 2022 byla stanovena na 3 900 Kč.

Na závěr budou pomocí metody komparace zjištěných poznatků zhodnoceny modelové příklady a navržena možná doporučení pro optimalizaci důchodového pojištění u zaměstnanců a OSVČ.

3 Teoretická východiska

V této části budou uvedeny teoretické podklady k sociálnímu pojištění. Důchodové pojištění patří mezi dlouhodobé sociální pojištění, ze kterého se zpravidla nejdelší dobu vyplácejí sociální dávky.

3.1 Sociální pojištění v České republice

Sociální pojištění zakotvují příspěvkové, nárokové peněžité dávky. Nárok vzniká ze zákona po splnění zákonných podmínek, především placení pojistného. Následně vzniká nárok na finanční zabezpečení osob v některých sociálních situacích. Tyto situace mají buď krátkodobý charakter jako je nemoc, ošetřování člena rodiny, těhotenství, mateřství, ty řeší nemocenské pojištění. Nebo dlouhodobý charakter jako stáří, invalidita, ovdovění a osiření, ty pak řeší důchodové pojištění¹.

Dávky sociálního pojištění platí v České republice Česká správa sociálního zabezpečení. Důchodový systém lze rozdělit na základní a doplňkový. Základní je provozován státem. Doplňkový je označován tzv. zaměstnaneckým pojištěním. Dobrovolné připojištění penzijní či jiné komerčního charakteru.

Státní sociální podpora je organizována státem. U nás byla zavedena v roce 1995. Jde o sociální zaopatřovací dávky poskytované ze zákona obvykle nízkopříjmovým nebo nemajetným občanům. Je zaměřena na podporu dětí a rodin, sociální prevenci apod.² Státní sociální podpora je plně financována ze státního rozpočtu.

---

¹ KOLDINSKÁ Kristina, Sociální právo, 2.vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, s 25. ISBN 978-8-7400-474-2

² GREGOROVÁ Zdeňka, Důchodové systémy. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. 49 s. ISBN 80-210-2003-2

Sociální pomoc jinak řečeno sociální péče, jako třetí samostatná součást sociálního zabezpečení zajišťuje podporu lidem, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci. Tito lidé nejsou schopni řešit takové situace ze svých vlastních prostředků či pomoci své rodiny a nelze použít nástroje ze sociálního pojištění ani státní sociální podpory. Také tato pomoc je hrazena ze státního rozpočtu a je založena na nejširší solidaritě. Sociální pomoc se soustřeďuje na dlouhodobě nezaměstnané, staré, zdravotně postižené či jiné občany v krizové situaci.

3.2 Vývoj sociálního pojištění

Formu a úroveň řešení sociálních problémů určuje ekonomická nutnost a možnost. V prvobytně pospolné společnosti se o své staré a nemocné příslušníky postaralo rodové společenství. K určitému dílčímu řešení o práce neschopné dochází již ve středověku, kdy z části panoval názor, že péče je záležitostí soukromou a církevní.

První náznaky sociálního pojištění sahají do 15. století, kdy začaly vznikat tzv. svépomocné podpůrné spolky, jejichž účelem bylo pomáhat práce neschopným, starým členům a podporovat i pozůstalé. Ve 2. polovině 18. století byly přijaty pensijní normály, které položily na našem území základ sociálnímu zaopatření. Stát zabezpečoval péči především o vojenské vysloužilce a jejich pozůstalé.³

Povinné sociální pojištění bylo zavedeno v roce 1888. Přelomový byl zákon č. 221/1924 Sb. z. a n. o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Nemocenské dle tohoto zákona prováděly nemocenské pojišťovny, pojištění invalidní a starobní prováděla Ústřední sociální pojišťovna.

---

³ KOLDINSKÁ, Kristina, Sociální právo. 2.vydání Praha: C.H.Beck, 2013, s 20. ISBN978-8-7400-474-2

Sociální pojištění v době 1. republiky bylo roztržštěné, bylo diferencováno podle stavovské příslušnosti. Přijetím zákona č. 99/1948 Sb. o národním pojištění došlo ke sjednocení právní úpravy sociálního pojištění. Zákon zvýšil dávky, zrovnoprávnil nároky a rozšířil důchodové zabezpečení i na samostatně hospodařící občany. První reforma sociálního zabezpečení byla přijata zákonem č. 54/1956 Sb., který byl platný až do r. 2007. Tento zákon navýšil počet důchodově pojištěných osob. Druhá reforma byla uskutečněna přijetím zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Sociální péče byla pojata jako služba, kterou poskytoval a zabezpečoval výhradně stát. „Zavládl princip totalizace sociální správy a jejího úplného zestátnění.“⁴ V důsledku nepříznivého ekonomického vývoje ale došlo ke zhoršení úrovně sociálního zabezpečení. V oblasti pracovního práva došlo ke změnám v roce 1965, kdy byl přijat zákoník práce č. 65/1965 Sb. V roce 1968 došlo k podstatné organizační změně v důchodovém zabezpečení. Pravomoc rozhodovat o dávkách důchodového zabezpečení přešla ze Státního úřadu důchodového zabezpečení na Správu důchodů v Praze. Tento úřad nesl od roku 1969 název Úřad důchodového zabezpečení v Praze a byl podřízen nově vzniklému Ministerstvu práce a sociálních věcí. Systém sociálního zabezpečení, kde byla výsadní role státu fungoval do konce 80. let.

Po roce 1989 došlo k období změn zejména v oblasti politiky zaměstnanosti, oblasti pracovních příjmů a politiky sociálního zabezpečení. S účinností od 1.9.1990 byla zřízena Česká správa sociálního zabezpečení a okresní správy sociálního zabezpečení, které převzaly agendu důchodového a nemocenského pojištění. Dalším zásadním bodem reformy důchodů byla změna způsobu započítávání příjmů. Do roku 1995 se důchody počítaly z příjmů za posledních deset let. Po roce 1995 se začaly zohledňovat veškeré výdělků získané od roku 1986 až do roku předcházejícímu roku přiznání.

---

⁴ TOMEŠ, Igor, Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost. Praha: Sociopress, 1996. 216 s. ISBN 80-902260-0-0. s 43

V průběhu několika dalších let byly přijaty nové zákony upravující provádění sociálního zabezpečení, důchodové a nemocenské pojištění. Byl vydán dodnes platný zákon o provádění sociálního zabezpečení⁵, o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,⁶ zákon o důchodovém pojištění,⁷ a zákon o nemocenském pojištění⁸.

V roce 2006 byly přijaty další zákony z oblasti sociální politiky -tabulka č.1:

Tabulka č. 1 - zákony přijaté v r. 2006

ZÁKON Č.	PŘEDMĚT
Zákon č. 108/2006 Sb.	O sociálních službách
Zákon č. 111/2006 Sb.	O pomoci v hmotné nouzi
Zákon č. 266/2006 Sb.	O úrazovém pojištění
Zákon č. 187/2006 Sb.	O nemocenském pojištění
Zákon č. 262/2006 Sb.	Zákoník práce

Zdroj: zákon č. 15/1995 Sb., tabulka – autorka

3.3 Orgány sociálního zabezpečení

Organizace a provádění sociálního zabezpečení je v působnosti orgánů státu, kterými jsou:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ),
- okresní správy sociálního zabezpečení,
- Ministerstvo vnitra,
- Ministerstvo spravedlnosti,
- Ministerstvo obrany.

⁵ Zákon č.582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

⁶ Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

⁷ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

⁸ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Úkolem Ministerstva práce a sociálních věcí v oblasti sociální ochrany je řízení a kontrola výkonu státní správy v sociálním zabezpečení, řízení České správy sociálního zabezpečení, zajištění úkolů vyplývajících z mezinárodních smluv a zajištění úkolů souvisejících s dalším rozvojem sociálního zabezpečení. Jedná také o posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti občanů v případě přezkumného soudního řízení ve věcech důchodového pojištění. Řídí se zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.⁹

Činnost České správy sociálního zabezpečení upravuje §6 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.¹⁰ Na území hlavního města vykonává svou činnost Pražská správa sociálního zabezpečení, na území jednotlivých okresů jsou zřízeny Okresní správy sociálního zabezpečení, v Brně Městská správa sociálního zabezpečení. Jejich úkolem je rozhodování o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti včetně záloh a penále. Přínos České správy sociálního zabezpečení do státního rozpočtu tvoří více než 1/3 všech příjmů.

Rozhodují o pokutách při nesplnění povinností zaměstnavatelů a osob samostatně výdělečně činných. Kontrolují též povinnosti plátců pojistného sociálního pojištění. Sepisují žádosti o dávky důchodového pojištění. Vedou evidenci osob účastných na dobrovolném pojištění.

Okresní správy sociálního zabezpečení mají zvláštní postavení, protože jsou jim svěřeny rozhodovací pravomoci, ty se v oblasti důchodů týkají podkladových materiálů pro poskytování důchodů.¹¹

---

⁹ Zákon č.582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

¹⁰ Zákon č.582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

¹¹ GREGOROVÁ Zdeňka, GALVAS Milan, Sociální zabezpečení, 2.aktual. a přepr. vydání, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000, 148 s. ISBN 80-210-3686-2.

Úkolem Ministerstva obrany, Ministerstva vnitra a Ministerstva spravedlnosti je v oblasti sociálního zabezpečení především řízení, kontrola a provádění důchodového pojištění u vojáků z povolání, příslušníků Policie ČR, příslušníků Hasičského sboru, příslušníků Vězeňské služby.

3.4 Okruh osob účastných na sociálním pojištění

Jedná se o osoby, které splňují podmínky účasti na důchodovém pojištění, které stanoví zákon.

Zaměstnavatelé, jimiž jsou fyzické nebo právnické osoby, které zaměstnávají nebo jsou v obdobném vztahu s jinými osobami, který zakládá účast na sociálním pojištění.¹² Mezi povinnosti zaměstnavatelů patří především vedení zákonem stanovené evidence pro účely důchodového pojištění. Zaměstnavatel sráží ze mzdy zaměstnanci pojistné, které každý kalendářní měsíc odvádí. Jejich povinností je také informovat orgány sociálního zabezpečení o případných změnách ve skutečnostech rozhodných pro přiznání důchodu. Podrobný výčet povinností je uveden v zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

Osoby samostatně výdělečně činné plní zejména oznamovací povinnost, kdy se přihlašují k účasti na důchodovém pojištění a předkládají přehled o příjmech a výdajích.¹³ Daná oznámení, přihlášky a odhlášky, přehledy o příjmech a výdajích předkládají OSVČ místně příslušné OSSZ.

Občané mají také povinnosti stanovené zákonem. Patří mezi ně ohlašovací a oznamovací povinnost, a to jak ve vztahu k orgánům sociálního zabezpečení, tak k zaměstnavatelům. Za neplnění povinností může být uložena pokuta. Výnosy z pokut jsou příjmem státního rozpočtu.

---

¹² Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

¹³ § 48-48d zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozd. předpisů

3.4.1 Výše pojistného

Zaměstnanec, jako poplatník pojistného nemá ve vztahu k placení pojistného žádné povinnosti.

Pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje platby na:

- nemocenské pojištění
- důchodové pojištění
- příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Výše pojistného se stanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodné období.¹⁴ Pro zaměstnance, zaměstnavatele a účastníky dobrovolného pojištění je rozhodným obdobím, za které se platí pojistné kalendářní měsíc. Pro osoby samostatně výdělečně činné kalendářní rok a vyměřovacím základem pro pojistné je částka, kterou si určí, ne však méně než 50 % daňového základu.

Pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ – minimální vyměřovací základ OSVČ
tabulka č.2

Tabulka č. 2 - minimální vyměřovací základ OSVČ

Minimální měsíční vyměřovací základ OSVČ	
Při hlavní činnosti (25% průměrné mzdy)	9 728 Kč
Při vedlejší činnosti (10% průměrné mzdy)	3 892 Kč

Zdroj: ČSSZ, tabulka – autorka

Vyměřovací základ je částka, ze které se platí pojistné. Pro jednotlivé skupiny se vyměřovací základ stanoví odlišně. Vyměřovací základ zaměstnance pro pojistné na důchodové pojištění je úhrn příjmů, které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském pojištění.

---

¹⁴ § 5 až 7 zákona č.589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Do vyměřovacího základu zaměstnance se zahrnují veškeré příjmy, které jsou předmětem daně z příjmu fyzických osob. Vyměřovacím základem zaměstnavatele je celková částka úhrnu příjmů jeho zaměstnanců.¹⁵

OSVČ – minimální výše zálohy na pojistné-tabulka č. 3

Tabulka č. 3 - minimální výše zálohy na pojistné OSVČ

Minimální výše zálohy na pojistné OSVČ pro rok 2022	
Při hlavní činnosti	2 841 Kč
Při vedlejší činnosti	1 137 Kč

Zdroj: ČSSZ, tabulka – autorka

Sazby pojistného na sociální zabezpečení-tabulka č. 4

Tabulka č. 4 - sazby pojistného na sociální zabezpečení v r.2022

Poplatník	Důchodové pojištění %	Nemocenské pojištění %	Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti %	Sazba celkem %
Zaměstnavatel	21,5	2,1	1,2	24,8
Zaměstnanec	6,5	-	-	6,5
OSVČ	28	2,1	1,2	29,2
Osoba dobrovolně účastná důch.pojištění	28	-	-	28

Zdroj: zákon č. 589/1992 Sb., tabulka – autorka

Maximálním vyměřovacím základem zaměstnance i osoby samostatně výdělečně činné pro placení pojistného je částka ve výši 48 násobku průměrné mzdy. Pro rok 2022 je 1 867 728 Kč. Rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje maximální vyměřovací základ je kalendářní rok.

¹⁵ ŽENÍŠKOVÁ Marta, Pojistné na sociální zabezpečení, 9. aktualizované vydání, Anag s.r.o. Olomouc, 2020. 159 s., ISBN 978-80-7554-262-5, str.38

Rozhodné období je období, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ, pro jednotlivé skupiny poplatníků je stanoveno rozdílně.¹⁶ Pro zaměstnance, zaměstnavatele a osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění je rozhodným obdobím kalendářní měsíc, za které se platí pojistné. Pro osoby samostatně výdělečně činné je rozhodným obdobím kalendářní rok.

Rozhodný příjem podmiňující účast zaměstnanců na nemocenském, a tedy i důchodovém pojištění v roce 2022 činí 3 500 Kč. Rozhodná částka pro povinnou účast na důchodovém pojištění u OSVČ vykonávající vedlejší činnost v roce 2022 činí 93 387 Kč. Za každý měsíc, kdy nebyla činnost vykonávána se odečte 7 783 Kč.

Od 1.1.2021 se mohou OSVČ přihlašovat do paušálního režimu u finančních úřadů. Paušální režim znamená, že je společně vybrána daň z příjmu, pojistné na důchodové pojištění, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na zdravotní pojištění v paušální záloze. OSVČ v paušálním režimu je považována za osobu vykonávající hlavní samostatnou výdělečnou činnost. V roce 2022 platí pro OSVČ v paušálním režimu vyměřovací základ 134 256 Kč. OSVČ si nemůže určit vyšší vyměřovací základ, než činí minimální vyměřovací základ. Osoby samostatně činné si pojistné na důchodové pojištění odvádějí samy, pokud ho neplatí, není možné dobu výkonu její činnosti hodnotit jako dobu důchodového pojištění. To negativně ovlivní výši důchodu, případně i nárok na vznik a výplatu důchodu.

3.5 Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění upravuje zákon č. 187/2006 Sb.¹⁷ Účast na nemocenském pojištění vzniká zpravidla u všech zaměstnanců ze zákona a je povinná. Nemocenské pojištění odvádí zaměstnavatel. Osoby samostatně výdělečně činné si platí nemocenské pojištění dobrovolně.

---

¹⁶ § 6 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

¹⁷ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Účelem nemocenského pojištění je finančně zabezpečit ekonomicky aktivní pojištěnce v období, kdy z důvodu nemoci nemohou vykonávat práci a v důsledku toho i dočasně výdělek.

Patří sem:

- nemocenské,
- ošetrovné,
- peněžitá pomoc v mateřství,
- otcovská,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.¹⁸

V případě nemoci má na nemocenské dávky nárok zaměstnanec, který byl uznán dočasně práceneschopným. Za prvních 14 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti dostává zaměstnanec náhradu mzdy od svého zaměstnavatele. Podmínkou nároku je účast na nemocenském pojištění. Vzniká zpravidla dnem započetí výkonu práce a končí dnem zániku doby zaměstnání. V případě OSVČ dnem, který je uveden v přihlášce k účasti na pojištění. Aby občan nezůstal bez prostředků i v době, kdy zaměstnání skončilo, vztahuje se na něj ochranná lhůta. Ochranná lhůta trvá 7 kalendářních dnů ode dne zániku nemocenského pojištění. O vzniku pracovní neschopnosti rozhoduje ošetřující lékař. Od 1.1.2020 rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti probíhá pomocí e-neschopenky.

3.5.1 Nárok na nemocenské dávky

O nároku na dávku rozhoduje příslušná OSSZ. Jsou-li podmínky pro přiznání dávky splněny, je dávka pojištěnci vyplacena. Současně s dávkou obdrží občan písemné oznámení o druhu a výši dávky.¹⁹

---

¹⁸ § 4 zákona č. 187/2000 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ §46 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

3.5.2 Výpočet dávek nemocenského pojištění

Výpočet se provádí za pomoci denního vyměřovacího základu, který se určuje pro všechny dávky nemocenského pojištění stejně. Základem pro výpočet je denní vyměřovací základ. Tj. průměrný denní příjem za rozhodné období – zpravidla za 12 kalendářních měsíců před měsícem, ve kterém vznikla sociální událost.²⁰

Příjmy se sečtou a vydělí se počtem kalendářních dnů. Získaná částka tvoří denní vyměřovací základ, který se redukuje prostřednictvím tří redukčních hranic. Výsledkem je redukovaný DVZ, který se použije pro výpočet konkrétní dávky.

Redukční hranice od 1.1.2022 - tabulka č. 5

Tabulka č. 5 - redukční hranice od 1.1.2022

Redukční hranice	Výše v Kč
I.	1 298
II.	1 946
III.	3 892

Zdroj: data – zákon č 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, tabulka – autorka

Redukce denního vyměřovacího základu pro výpočet nemocenské - tabulka č. 6

Tabulka č. 6 - redukce denního vyměřovacího základu pro výpočet nemocenské

Postup redukce – z částky se započte	
do I. redukční hranice	90 %
nad I. do II. redukční hranice	60 %
nad II. do III. redukční hranice	30 %
nad III. redukční hranici	0 %

Zdroj: data – zákon č 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, tabulka – autorka

---

²⁰ §29 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Výše nemocenského za kalendářní den tabulka č. 7

Tabulka č. 7 - výše nemocenského za kalendářní den

Trvání dočasné pracovní neschopnosti	Redukovaný vyměřovací základ
do 30. dne	60 %
od 31. dne	66 %
od 61. dne	72 %

Zdroj: ČSSZ, tabulka – autorka

Nemocenské se zpravidla poskytuje nejdéle 380 kalendářních dnů ode dne vzniku dočasné pracovní neschopnosti.

Dojde-li k porušení povinností stanovených zákonem může být pojištěnci:

- nemocenské dočasně odňato či kráceno
- pokud bylo nemocenské vyplaceno, lze ho vymáhat jako přeplatek
- může být uložena pokuta do výše 20 000 Kč

3.5.3 Ošetřovné

Další dávkou nemocenského pojištění je ošetřovné.²¹ Jde o dávku, která je vyplácena pojištěnci, který přichází o příjem z důvodu ošetřování nemocného člena rodiny, se kterým sdílí společnou domácnost. Ošetřovné náleží zaměstnancům ošetřuje-li dítě mladší 10 let nebo jinou osobu, která vyžaduje ošetřování. OSVČ, která se dobrovolně přihlásila k nemocenskému pojištění nárok na ošetřovné nevzniká.

O potřebě ošetřování rozhoduje lékař osoby, která onemocněla. Podmínkou nároku na ošetřovné je, že zaměstnanec je nemocensky pojištěn. Účast na nemocenském pojištění vzniká dnem, ve kterém zaměstnanec začal vykonávat práci a končí dnem skončení doby zaměstnání. O nároku na dávku rozhoduje příslušná OSSZ. Výpočet ošetřovného je stejný jako u nemocenské.

---

²¹ § 39 zákona č.187/2006 Sb. o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

3.5.4 Výplata ošetřovného

Ošetřovné lze čerpat 9 dní. Výjimkou jsou případy, kdy je rodič samoživitel. Ten může čerpat ošetřovné až 16 dní, pokud se stará o dítě mladší 16 let, které ještě nedokončilo povinnou školní docházku. Rodiče nebo jiné oprávněné osoby se mohou v průběhu 9 dní jednou v ošetřování vystřídat. Dávku vyplácí OSSZ, a to nejpozději do 1 měsíce následujícího po dni, v němž byly doručeny řádně vyplněné podklady. Výše ošetřovného je od prvního kalendářního dne 60 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den.²²

3.5.5 Dlouhodobé ošetřovné

Od 1.6.2018 se z nemocenského pojištění nově poskytuje dlouhodobé ošetřovné. Nárok na dlouhodobé ošetřovné má pojištěnec, který pečuje o osobu, která potřebuje poskytování péče v domácím prostředí a nevykonává zaměstnání. Vyžaduje se, aby ošetřovaná osoba udělila pojištěnci na předepsaném tiskopise písemný souhlas s poskytováním dlouhodobé péče.²³

Péči může v jednom dni provádět pouze jeden pojištěnec. Souhlas s péčí je možné též písemně odvolat. Ošetřovanou osobou je osoba, u které došlo k hospitalizaci a byla jí poskytována léčebná péče alespoň 4 kalendářní dny po sobě jdoucí. Předpokladem je, že propuštění do domácí péče bude ošetřovaný potřebovat dlouhodobou péčí alespoň 30 kalendářních dnů. Při splnění podmínek rozhodne ošetřující lékař a vystaví tiskopis o potřebě dlouhodobé péče. Základní podmínkou pro získání dlouhodobého ošetřovného je účast na nemocenském pojištění u zaměstnanecké činnosti 90 kalendářních dní v posledních 4 měsících bezprostředně předcházejících vzniku dlouhodobé péče.

---

²² §40 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

²³ §41a zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

U osob samostatně výdělečně činných je nutné být po dobu 3 měsíců předcházející dni vzniku dlouhodobé péče nemocensky pojištěn. Žádost o dávku lze podat do 8 dnů po dni propuštění ošetřované osoby z hospitalizace.

3.5.6 Peněžítá pomoc v mateřství

Vyplácí se v souvislosti s péčí o novorozené dítě matce nebo otci, případně osobě, která převzala dítě do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu.²⁴ Podmínkou je nemocenské pojištění nebo ochranná lhůta ze skončeného nemocenského pojištění žadatele. Nemocensky pojištěn musí být minimálně 270 dnů v posledních 2 letech před nástupem na dávku. V tomto období dvou let, lze sčítat dny pojištění z různých zaměstnání. Osoby samostatně výdělečně činné musí být účastny na nemocenském pojištění, a to po dobu 180 dnů v období jednoho roku před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství.

Musí současně platit účast na nemocenském pojištění alespoň 270 kalendářních dnů v posledních 2 letech před nástupem na dávku. Ochranná lhůta pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství činí u žen, které byly ke dni skončení zaměstnání těhotné 180 kalendářních dnů ode dne zániku pojištění.

3.5.7 Otcovská

Je poskytována otci dítěte po dobu 14 dnů v souvislosti s péčí o novorozené dítě. Základní podmínkou je stejně jako u předchozích dávek nemocenského pojištění účast na nemocenském pojištění, a to jak u osob v zaměstnaneckém poměru, tak u osob samostatně výdělečně činných. Otec dítěte, aby mohl pobírat dávku otcovské musí být zapsán v rodném listě dítěte. Rodiče dítěte nemusí být sezdaní. Na tuto dávku může mít i nárok jiná osoba, která převzala dítě do péče. Nástup na otcovskou musí nastat v období 6 týdnů ode dne

---

²⁴ § 37 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění ve znění pozdějších předpisů

narození dítěte nebo jeho převzetí do péče. Podmínky nároku se řídí zákonem č. 187/2006 Sb.²⁵

3.5.8 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Se poskytuje zaměstnankyni, která byla z důvodu těhotenství a mateřství dočasně převedena na jinou práci a z ní má bez svého zavinění nižší výdělek. Dávka náleží těhotné zaměstnankyni do šestého týdne před očekávaným dnem porodu. Dále pak zaměstnankyni do konce 9. měsíce po porodu a zaměstnankyni, která kojí.

Výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství se vypočte jako rozdíl redukovaného denního vyměřovacího základu zjištěného ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci a průměru jejích započitatelných příjmů, které připadají na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení. Postupuje se stejně jako u peněžité pomoci v mateřství.²⁶

---

²⁵ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

²⁶ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

3.6 Důchodový systém

Důchodové pojištění je reprezentováno zákonem č.155/1995 Sb.²⁷ o důchodovém pojištění. Tento zákon byl za dobu své účinnosti mnohokrát novelizován.

Procesní otázky důchodového pojištění jsou ukotveny v zákoně č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

Systém důchodového pojištění je financován především na základě pojistného principu – ekonomicky aktivní jedinec odkládá část prostředků pro účely řešení důsledků sociální události, která pravděpodobně nastane.

Jde o pojištění veřejné a povinné u osob, které splňují státem stanovené podmínky. Předpokladem nároku na dávku je účast na pojištění, a to po zákonem stanovenou dobu před jejím vznikem. Kdo nesplní podmínku doby pojištění, nezíská nárok na dávku. Nevzniká mu ani nárok na vrácení již zaplaceného pojistného.

Výše dávek se odvozuje od výše příjmů, z nichž bylo odváděno pojistné a zároveň od celkové délky získané doby účasti na důchodovém pojištění. Právní úprava je jednotná pro všechny pojištěnce s drobnými výjimkami pro jednotlivé profese.

Důchodový věk zatím není v rámci EU sjednocen, je rozdílný a většinou se pohybuje v rozmezí mezi 60 a 68 lety s postupným posuzováním až na hranici 70 let.

V porovnání s Německem, kde téměř všichni důchodově pojištění mají nárok na standardní starobní důchod. Stačí, aby byli schopni prokázat, že jsou pojištění pět let. Započítává se i období výchovy dětí a období s dobrovolnými příspěvky. Po dosažení důchodového věku vzniká nárok na standardní starobní důchod. Věková hranice odchodu do tohoto důchodu je 63, 65, 67 let. Existují skupiny, které splňují pouze pětiletou čekací dobu výchovou dětí a vzniká jim tak nárok na minimální starobní důchod.

---

²⁷ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Šanci na získání tohoto důchodu mají i ti, kteří nemají dostatečnou dobu pojištění. Tito lidé si mohou zaplatit dobrovolné pojištění. Naopak zde existuje i zvýšený starobní důchod pro ty, kteří mají dlouhou dobu pojištění tj. 45 let a více. Nezapočítává se jim však pobírání podpory v nezaměstnanosti v posledních dvou letech před nástupem do důchodu.²⁸

3.6.1 Změny v legislativě

Od 1.1.2013 vznikl v rámci důchodové reformy tří pilířový systém zabezpečení ve stáří. Prvním pilířem je základní státní důchodový systém, který je všeobecný a povinný.

Druhým pilířem bylo důchodové spoření dobrovolné. Pokud se osoba stala účastníkem tohoto systému nemohla z něj vystoupit a musela setrvat do doby přiznání starobního důchodu ze základního důchodového pojištění.

Do druhého pilíře mohla vstupovat pouze osoba mladší 35 let. Zaměstnavatel posílal 3 % z hrubé mzdy zaměstnance, další 2 % vkládal účastník ze své výplaty. Osoby samostatně výdělečně činné platily o 3 % méně na sociálním pojištění. Tento rozdíl navýšený o zálohovou platbu a budoucí 2 % zasílaly samy Specializovanému finančnímu úřadu.

Toto upravuje zákon č. 426/2011 Sb.²⁹, který nabyl účinnosti dnem 1.1.2013. Tento typ důchodového spoření byl inspirován německým sociálním systémem. Z důvodu nezájmu veřejnosti, nepříznivého dopadu na státní rozpočet a nejisté míry reálného zhodnocení byl od 1.1.2016 zrušen.

Třetí pilíř důchodového systému tvoří penzijní připojištění se státním příspěvkem a doplňkové penzijní spoření. Penzijní připojištění se státním příspěvkem upravuje zákon

---

²⁸ WINKEL Rolf, Der kleine Rentenratgeber: Alles, was Sie zur Rente wissen müssen, 6.,a. Auflage. Akademische Arbeitsgemeinschaft, 2018, s. 82. ISBN 978-3-86817-894-4

²⁹ Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů

.42/1994 Sb. Tuto smlouvu bylo možné uzavřít do 30.11.2012. Nové smlouvy uzavírat nelze, stávající připojištění nezaniká.

Toto připojištění je dobrovolné a lze ho kdykoliv vypovědět. Jde o penzijní připojištění s příspěvkem zaměstnavatele a státu.

Doplňkové penzijní spoření je s účinností od 1.1.2013 zavedeno zákonem č. 427/2011 Sb.³⁰ Tento typ spoření umožňuje vyšší výnos, ale i nebezpečí určité ztráty dle strategie spoření. Výhodou doplňkového spoření je především poskytnutí předdůchodu.

3.6.2 Nárok na důchod

Při splnění podmínek nároku na důchod je uplatňován zásluhový pojistný princip. Důchodové pojištění podléhá každoročně valorizacím, tak aby nebyly důchodci z důvodu růstu mezd a inflace poškozováni. Základními dávkami důchodového pojištění jsou starobní důchod, invalidní důchod a pozůstalostní důchody. Každý důchod se skládá ze základní a procentní výměry.

Základní výměra má sloužit jako životní minimum, které se každý rok pomocí valorizace navyšuje podle narůstajících nákladů.

Druhou složkou důchodových dávek je procentní výměra, která je spojena s počtem odpracovaných let a výší vyměřovacích základů získaných v rozhodném období.

U dávek důchodového pojištění rozlišujeme nárok na důchod a nárok na výplatu důchodu. Ne každému, komu vznikne nárok na důchod, ho dostane vyplacen. Nárok na výplatu důchodu vzniká splněním podmínek pro vznik nároku na důchod.

V některých případech lze chybějící dobu pojištění doplatit **dobrovolným důchodovým pojištěním**.

---

³⁰ Zákon č.427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů

Podat přihlášku k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění lze z důvodu:

- vedení v evidenci úřadu práce u uchazeče o zaměstnání bez vyplácení podpory v nezaměstnanosti,
- studia na střední nebo vysoké škole,
- výdělečné činnosti v zahraničí, kde ČR nemá uzavřenu mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení,
- činnosti v ČR ve prospěch zahraničního zaměstnavatele,
- výkonu funkce poslance Evropského parlamentu, zvoleného na území ČR,
- pobytu v cizině z důvodu vyslání výkonu práce nebo služby v zahraničí manžela nebo registrovaného partnera, který je státním zaměstnancem nebo zaměstnancem organizační složky státu a nemá příjem ze závislé činnosti nebo není OSVČ,
- bez uvedení důvodu v rozsahu až 15 let za dobu přede dnem podání přihlášky je možné dobrovolné pojištění zajistit maximálně v rozsahu 1 roku zpětně.

Nejnižší měsíční pojistné hrazené v roce 2022 je 2 724 Kč. Pojištěnec si může určit vyšší vyměřovací základ.

3.6.3 Druhy důchodů

Invalidní důchod je jedním ze čtyř druhů důchodů důchodového systému. V závislosti na stupni invalidity je rozdělen na I., II. a III. stupeň. Rozdíl spočívá v míře poklesu pracovní schopnosti občana. Základní výměra je jednotná pro všechny důchody. Procentní výměra je individuální a závisí na délce doby pojištění, příjmech dosahovaných před vznikem invalidity a na stupni invalidity.

Určení stupně invalidity- tabulka č.8

Tabulka č. 8 - určení stupně invalidity

Stupeň invalidity	Míra poklesu pracovní schopnosti
I.	35 % - 49 %
II.	50 % - 69 %
III.	70 % a více

Zdroj: ČSSZ data, tabulka – autorka

Pro nárok na invalidní důchod je nutno prokázat potřebnou dobu pojištění a posoudit zdravotní stav. Doba pojištění není vyžadována pouze v případě, kdy invalidita vznikla následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Posouzení zdravotního stavu provádí Lékařská posudková služba.³¹

Nárok na invalidní důchod po dosažení 65 let ze zákona zaniká a mění se na důchod starobní. Tento důchod náleží ve stejné výši jako dosud vyplácený invalidní důchod. O přiznání a provedení přepočtu na řádný starobní důchod je třeba požádat příslušné pracoviště ČSSZ.

Délka potřebné doby pojištění - tabulka č.9

Tabulka č. 9 - délka potřebné dob pojištění

Věk žadatele	Potřebná doba pojištění
Do 20 let	Méně než 1 rok
20–22 let	Alespoň 1 rok
22–24 let	Alespoň 2 roky
24–26 let	Alespoň 3 roky
26–28 let	Alespoň 4 roky
Nad 28 let	5 roků poj. za posl. 10 let
Nad 38 let	Dtto. nebo též 10 let za posl. 20 let

Zdroj: ČSSZ, tabulka – autorka

Výše výpočtového základu - tabulka č.10

Tabulka č. 10 - výše výpočtového základu

Stupeň invalidity	Výše výpočtového základu
I.	0,5 %
II.	0,75 %
III.	1,5 %

Zdroj: ČSSZ, tabulka – autorka

---

³¹ TOMEŠ, Igor a kol. Sociální správa: úvod do teorie a praxe, 2.rozšířené a přepracované vyd. Praha: Portál 2009, s.252. ISBN 978-80-7367-483-0

Vdovský či vdovecký důchod patří mezi pozůstalostní důchody. Podmínkou nároku na výplatu tohoto typu důchodu je též získání potřebné doby pojištění a zároveň existence manželství až do úmrtí manžela či manželky. Pozůstalostní důchody se počítají z procentní výměry důchodu zemřelého, a to ve výši 50 % pokud pozůstalý manžel nebo manželka ještě pracuje. Pokud je již poživatелеm důchodu, dostane méně jak čtvrtinu procentní výměry původního starobního důchodu zemřelé osoby. V některých zemích je tento nárok platný i pro rozvedené či registrované partnery.³²

Sirotčí důchod je dávka poskytovaná nezaopatřenému dítěti při úmrtí rodiče, či osoby, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu. Nezaopatřené dítě je dítě do skončení povinné školní docházky a poté nejdéle do 26 let, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání. V případě ukončení základní školní docházky musí sirotek prokázat navazující studium. Studenti středních a vysokých škol předkládají aktuální potvrzení školy. Sirotčí důchod náleží studentovi i po ukončení studia přes prázdninové měsíce. Podmínkou je, že student nedosáhl 26 let, nepobíral podporu v nezaměstnanosti a nevykonával výdělečnou činnost, která by založila účast na sociálním pojištění.

Nárok má též nezaopatřené dítě vedené na úřadu práce bez nároku na podporu v nezaměstnanosti či rekvalifikaci. Nezaopatřeným dítětem není dítě, které pobírá invalidní důchod třetího stupně. Nárok na důchod nevzniká pěstounovi. Oboustranně osiřelé dítě má nárok na důchod po každém z rodičů.³³

Pro nárok na sirotčí důchod postačuje, aby zemřelý získal ke dni úmrtí alespoň polovinu doby pojištění potřebné pro vznik nároku na invalidní důchod. Výše základní výměry sirotčího důchodu činí 10 % průměrné mzdy měsíčně.

---

³² KOLDINSKÁ Kristina, Sociální právo, 2.vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, s 126. ISBN 978-8-7400-474-

³³ § 52 zákona č. 155/1995 Sb., o nemocenském pojištění ve znění pozdějších předpisů

Výše procentní výměry sirotčího důchodu činí 40 % procentní výměry starobního důchodu nebo invalidního důchodu III. stupně, na který by měl zemřelý nárok v době smrti.³⁴

Nárok na **starobní důchod** vzniká dosažením zákonem stanoveného důchodového věku a získáním potřebné doby pojištění. Starobní důchody jsou zastoupeny v nejvyšším počtu a náklady na ně tvoří nejvyšší výdajovou položku v systému důchodového pojištění. Před rokem 2010 činila doba pojištění potřebná pro odchod do starobního důchodu 25 let. Od té doby se odchod do starobního důchodu neustále prodlužuje.

Pro osoby, které dosáhnou důchodového věku po roce 2018 je stanovena doba pojištění 35 let. Těm, kteří nesplní tuto podmínku dává zákon možnost dosáhnout nároku na starobní důchod také, dosáhnou-li alespoň 20 let pojištění a věku o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození. Důchodový věk pro nárok na důchod je doposud stanoven individuálně dle pohlaví a data narození žadatele.

---

³⁴ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Potřebná doba pojištění – tabulka č.11

Tabulka č. 11 - potřebná doba pojištění

Dosažení důchodového věku v roce	Potřebná doba pojištění
Před r. 2010	25
2010	26
2011	27
2012	28
2013	29
2014	30
2015	31
2016	32
2017	33
2018	34
Po r. 2018	35

Zdroj: ČSSZ, tabulka autorka

Důchodový věk – tabulka č.12

Tabulka č. 12 - důchodový věk

Důchodový věk činí (roků + kalendářních měsíců)						
Rok narození	muž	žena 0 dětí	žena 1 dítě	žena 2 děti	žena 3-4 děti	žena 5 a více dětí
1953	63	62	60+8	59+4	58	56+8
1954	63+2	62+4	61	59+8	58+4	57
1955	63+4	62+8	61+4	60	58+8	57+4
1956	63+6	63+2	61+8	60+4	59	57+8
1957	63+8	63+8	62+2	60+8	59+4	58
1958	63+10	63+10	62+8	61+2	59+8	58+4
1959	64	64	63+2	61+8	60+2	58+8
1960	64+2	64+2	63+8	62+2	60+8	59+2
1961	64+4	64+4	64+2	62+8	61+2	59+8
1962	64+6	64+6	64+6	63+2	61+8	60+2
1963	64+8	64+8	64+8	63+8	62+2	60+8
1964	64+10	64+10	64+10	64+2	62+8	61+2
1965	65	65	65	64+8	63+2	61+8
1966	65	65	65	65	63+8	62+2

Zdroj: ČSSZ, tabulka – autorka

Do této skupiny patří i starobní důchod vzniklý převodem z invalidního důchodu v 65 letech věku. Týká se osob, které pobírají invalidní důchod a nepožádají o důchod starobní. Případně osob, které požádají o starobní důchod, ale stávající invalidní důchod je pro ně výhodnější. Tento důchod pak zůstává v původní výši, nepřepočítává se.³⁵

Základním podkladem, kterým je prokazována doba pojištění u zaměstnanců jsou evidenční listy. Jsou vedeny v evidenci nárokových podkladů ČSSZ. Zaměstnavatelé jsou povinni je vést a následně předložit.

Každý občan může průběžně sledovat doby svého pojištění. Pro zjištění údajů o dobách pojištění a výši budoucího důchodu lze zjistit pomocí informativní důchodové aplikace na stránkách ČSSZ.

Pro účast na pojištění osob samostatně výdělečně činných platí specifická pravidla. Účast na nemocenském pojištění je dobrovolná. Osoba samostatně výdělečně činná může vykonávat svoji činnost jako hlavní či vedlejší a podle toho se odvíjí výše odvodů pojištění. OSVČ je povinně účastna důchodového pojištění pouze, pokud z této činnosti dosáhne takových příjmů, aby její daňový základ za kalendářní rok dosáhl alespoň tzv. rozhodné částky tj. 2,4 násobek obecné průměrné mzdy. Pokud tohoto příjmu nedosáhne má možnost přihlásit se k účasti na pojištění OSVČ dobrovolně.

Do dob pojištění se započítávají pro posouzení nároku na důchod též náhradní doby pojištění. Tj. období, kdy nejsou odváděny žádné platby jako doba studia, nebo jde-li o evidenci na pracovním úřadě a pobíráním podpory v nezaměstnanosti, doba vojenské služby, doba péče o dítě, doba trvání pracovní neschopnosti, péče o osobu závislou na pomoci jiné osoby, pobírání invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně. Náhradní doby pojištění vojenské služby a péče o dítě, nebo péče o osobu závislou se počítají plně, ostatní se redukuje z 80 % jejich délky.

---

³⁵ KAHOUN, Vilém a kol., Sociální zabezpečení, Praha: Triton, 2009, s.235, ISBN 978-7387-346-2

Další dobou, kterou je nutno zohlednit při výpočtu důchodu je doba vyloučená, tj. pracovní neschopnost, pobírání předdůchodu apod. Vyloučená doba se z rozhodného období odečte tak, aby nebyl negativně ovlivněn celkový souhrn příjmů a tím i konečná výše důchodu.

Nárok na důchod z českého důchodového pojištění není závislý na českém občanství ani na trvalém pobytu na území ČR.³⁶ V pojistném důchodovém systému je nárok podmíněn pouze předchozí účastí v českém důchodovém systému, který se odvozuje od výkonu výdělečné činnosti na území ČR. Jestliže se osoba na území ČR dlouhodobě nezdržuje, má nárok na to, aby jí český důchod byl vyplácen do kterékoliv země světa. Nezáleží na tom, zda se jedná o smluvní stát, se kterým ČR uzavřela smlouvu o sociálním zabezpečení či nikoliv. Režim pro vyplácení důchodů do ciziny je odlišný od režimu pro vyplácení důchodů osobám pobývajícím na území ČR.

Jsou-li splněny současně podmínky nároku na výplatu více důchodů téhož druhu nebo výplatu starobního a invalidního důchodu, vyplácí se jen jeden důchod, a to ten vyšší. Toto pravidlo neplatí v případě nároku na pozůstalostní důchody.

3.6.4 Možnosti odchodu do důchodu

Předčasný starobní důchod je varianta s dřívějším odchodem do důchodu, kterou lze využít maximálně 3 roky před důchodovým věkem, pakliže ten je nižší než 63 let, nebo 5 let u důchodového věku 63 let a vyššího. V době nástupu do důchodu musí být dotyčnému nejméně 60 let. Poživatel starobního důchodu přiznaného před dosažením důchodového věku podle § 31 zákona č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, vykonává výdělečnou činnost nebo je mu poskytována podpora při nezaměstnanosti či rekvalifikaci, výplata důchodu mu až do dosažení důchodového věku nenáleží. Základní výměra předčasného

---

³⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí. Důchodové pojištění. Mpsv dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/duchodove-pojisteni#ps>

důchodu zůstane stejná jako u řádného starobního důchodu, ale dochází u něj ke krácení procentní výměry s tím, že je-li doba předčasnosti delší než 360 dnů, krácení je větší.

Výše procentní výměry předčasného starobního důchodu se snižuje za každých započatých 90 kalendářních dnů do doby dosažení důchodového věku. Při předčasném důchodu nelze vykonávat výdělečnou činnost zakládající účast na sociálním pojištění. V opačném případě je předčasný důchod pozastaven. Toto omezení platí do dosažení důchodového věku. Tento typ důchodů je vyplácen zhruba u čtvrtiny starobních důchodců. Pokud žadatel o starobní důchod nesplní požadovaný počet let, ale odpracuje alespoň 20 let, může odejít do starobního důchodu o 5 let déle, než činí důchodový věk muže stejného data narození. Tento typ důchodu se nazývá poměrný starobní důchod.

Krácení starobního důchodu – tabulka č.13

Tabulka č. 13 - krácení starobního důchodu

Důchod přiznán	Krácení procentní výměry
360 kalendářních dní	0,9 %
361–720 kalendářních dní	1,2 %
od 721 kalendářního dne	1,5 %

Zdroj: ČSSZ, tabulka – autorka

Předdůchod je dalším alternativním řešením pro dřívější odchod do penze. Jde o starobní důchod na určenou dobu dle zákona o doplňkovém penzijním spoření.³⁷ Jde o komerční (doplňkové) připojištění, kdy si každý sám spoří finanční prostředky pro budoucí splátky předdůchodu. Předdůchod lze čerpat nejdříve 5 let před dosažením důchodového věku. Výplata předdůchodu je nastavena na 2–5 let. Při předdůchodu lze neomezeně pracovat, pobírat podporu v nezaměstnanosti nebo být veden v evidenci Úřadu práce. Pakliže předdůchodce nepracuje stát za něj hradí plně zdravotní pojištění. Předdůchod se nezapočítává do doby pojištění, ale hodnotí se jako doba vyloučená, tudíž negativně neovlivní průměr předchozích příjmů na rozdíl od předčasného důchodu.

---

³⁷ Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů

3.6.5 Zvýšení důchodu

Možnost přivýdělku k řádnému starobnímu důchodu pro pracující důchodce:

- Pobírání důchodu v plné výši, kdy procentní výměra důchodu se zvyšuje o 0,4 % výpočtového základu za každých 360 dnů. Do těchto 360 dnů se nezapočítává doba neplaceného volna, neomluvené absence, dočasné pracovní neschopnosti, ošetřování člena domácnosti a doba pobírání dalších dávek nemocenského pojištění. Toto zvýšení je možné získat za výdělečnou činnost po 31.12.2009. O zvýšení je nutné písemně požádat.
- Při pobírání důchodu ve výši poloviny se procentní výměra důchodu zvyšuje o 1,5 % výpočtového základu za každých 180 kalendářních dnů výkonu výdělečné činnosti. Polovinou starobního důchodu se rozumí polovina základní výměry a polovina procentní výměry.
- Při nepobírání důchodu i když již nárok na přiznání řádného starobního důchodu vznikl, se procentní výměra důchodu zvyšuje o 1,5 % výpočtového základu za každých 90 kalendářních dnů výkonu výdělečné činnosti.
- Při předčasném starobním důchodu si lze přivydělat ale rozsah činnosti je limitován. Přivýdělkem může být práce na základě dohody o provedení práce u jednoho zaměstnavatele, s tím že započitatelný příjem nepřesáhne částku 10 000 Kč za měsíc. Lze vykonávat i více zaměstnání malého rozsahu u téhož zaměstnavatele, kde výše rozhodného příjmu nedosáhne 3 500 Kč v kalendářním měsíci. U osob samostatně výdělečně činných platí pro přivýdělek podmínka, že příjem z této činnosti nedosáhne částky, která zakládá účast na důchodovém pojištění.

3.6.6 Složky důchodu

Veškeré důchody lze charakterizovat výrazy univerzálnost, dvousložkovost a dynamičnost. Univerzálností se rozumí jednotnost při výpočtu důchodů, která vychází z celkové doby pojištění a výpočtového základu. Dvousložkovostí se rozumí skladba důchodu ze základní výměry, která je stanovená zákonem pro všechny stejně a procentní

výměry, která je individuální složkou dle zásluhovosti. To znamená dle doby pojištění, výše procentní sazby a výpočtového základu.

Základní výměra pro rok 2022 činí 3900 Kč, výše procentní výměry činí nejméně 770 Kč měsíčně. Výše procentní výměry starobního důchodu pojištěnců činí za každý celý rok doby pojištění získané do vzniku nároku na důchod 1,5 % výpočtového základu měsíčně.³⁸

Vyměřovací základ je souhrn hrubých výdělků dosažených v rozhodném období. Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu slouží k vyjádření reálné hodnoty vyměřovacího základu v době co nejbližší kalendářnímu roku, do něhož spadá den, od něhož se přiznává důchod. Dynamičností se rozumí, že hodnoty některých prvků se dle zákona mění v závislosti na vývoji parametrů.

3.6.7 Valorizace

Vyplácené důchody se zvyšují v závislosti na růstu spotřebitelských cen a mezd. Pravidelné zvýšení základní a procentní výměry probíhá jednou ročně.

Všem poživatelům důchodových dávek jsou důchody v r. 2022 v důsledku negativního dopadu inflace mimořádně valorizovány. Provádí se dle podkladů Českého statistického úřadu. Procentní výměry důchodů starobních, invalidních, vdovských, vdoveckých a sirotčích se zvyšují, pokud v období zjišťování růstu cen dosáhl růst alespoň 5 %. Základní výměra důchodů se v rámci mimořádného termínu nezvyšuje. Procentní výměry důchodů přiznaných v r.2022 se z důvodů vysoké inflace navýší nejprve o 8,2 % a následně ještě jednou o 5,2 % od září.³⁹ Od ledna 2023 čeká příjemce důchodu další zvýšení. Od 1.ledna 2023 přibude ještě zvýšení za 1 vychované dítě částka 500 Kč měsíčně.⁴⁰ Zavádí se nový institut zvýšení procentní výměry starobního důchodu za vychované dítě a současně se

---

³⁸ Česká správa sociálního zabezpečení, .cssz. cz, dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/vypocet-a-vyplata-duchodu>

³⁹ § 67 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁰ Zákon č. 323/2021 Sb., změny zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

modifikuje podmínka výchovy dítěte v případě jeho úmrtí. Nárok na zvýšení starobního důchodu za výchovu dětí vzniká při splnění podmínek i mužům. Tentokrát se bude zvyšovat celkově jak základní, tak procentní výměra. Zvýšení tak bude okolo 15 %.

Vývoj valorizace -tabulka č.14

Tabulka č. 14 - vývoj valorizace

Platnost	Základní výměra v Kč	Procentní výměra v %
1.1.2017	2 550	2,2
1.1.2018	2 700	3,5
1.1.2019	3 270	3,4
1.1.2020	3 490	5,2
1.1.2021	3 550	7,1

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSSZ, dostupné <https://www.cssz.cz>

3.6.8 Výdaje na důchody

U výdajů na důchody v poměru k HDP můžeme sledovat od roku 1995 tři prudká zvýšení. Ve 2.polovině 20. století, kdy se během 3 let zvýšily výdaje na důchody o 1 % HDP. Důvodem byla kombinace ekonomického zpomalení a masivního využívání předčasných důchodů. Po roce 2008 došlo ke druhému nárůstu z hodnoty 8 % HDP na 9,5 % HDP.

K tomu došlo z důvodu zvýšení důchodů a poklesu HDP. K další změně došlo v roce 2011 opět z důvodu valorizace o 0,4 % HDP. Po roce 2013 výdaje na důchody v poměru k HDP klesaly. V roce 2019 došlo k dalšímu skokovému zvýšení výdajů souvisejících se zvýšením základní výměry důchodu. Ke konci března roku 2022 vyplácela ČSSZ 2 385 460 starobních důchodů. Pro rok 2022 se počítá s výdaji na starobní důchody v objemu 537 miliard korun, zhruba 30 % všech státních výdajů. Hospodaření systému důchodového pojištění k 31.12.2021 – tabulka č. 15

Tabulka č. 15 - hospodaření systému důchodového pojištění k 31.12.2021

Saldo	Příjmy	Výdaje	Počet důchodců v ČR r.2021	Průměrná výše st. důchodu
-10,41 mld. Kč	278,73 mld. Kč	289,14 mld. Kč	2,858 mil.	15 425 Kč

Zdroj: MF – ČR, tabulka – autorka

4 Analytická část

Na modelových příkladech byly posouzeny rozdíly ve výši odvodů na sociální pojištění zaměstnanců a OSVČ a jejich vliv na výši starobních důchodů.

Pro výpočet dávek starobního důchodu byla vytvořena modelová situace zaměstnance i OSVČ, která vykazovala tyto údaje:

- muž narozen v roce 1959
- celková doba odvodu pojištění je 45 let
- důchodový věk muže narozeného v roce 1959 je 65 let
- potřebná doba pojištění je 35 let
- v modelovém příkladu je počítáno z důvodu přehlednosti se stále stejnou výší příjmu

Konkrétně se u modelového zaměstnance jedná o:

- minimální měsíční mzdu ve výši 16 200 Kč
- průměrnou měsíční hrubou mzdu ve výši 38 911 Kč
- nadprůměrnou měsíční mzdu ve výši 150 000 Kč

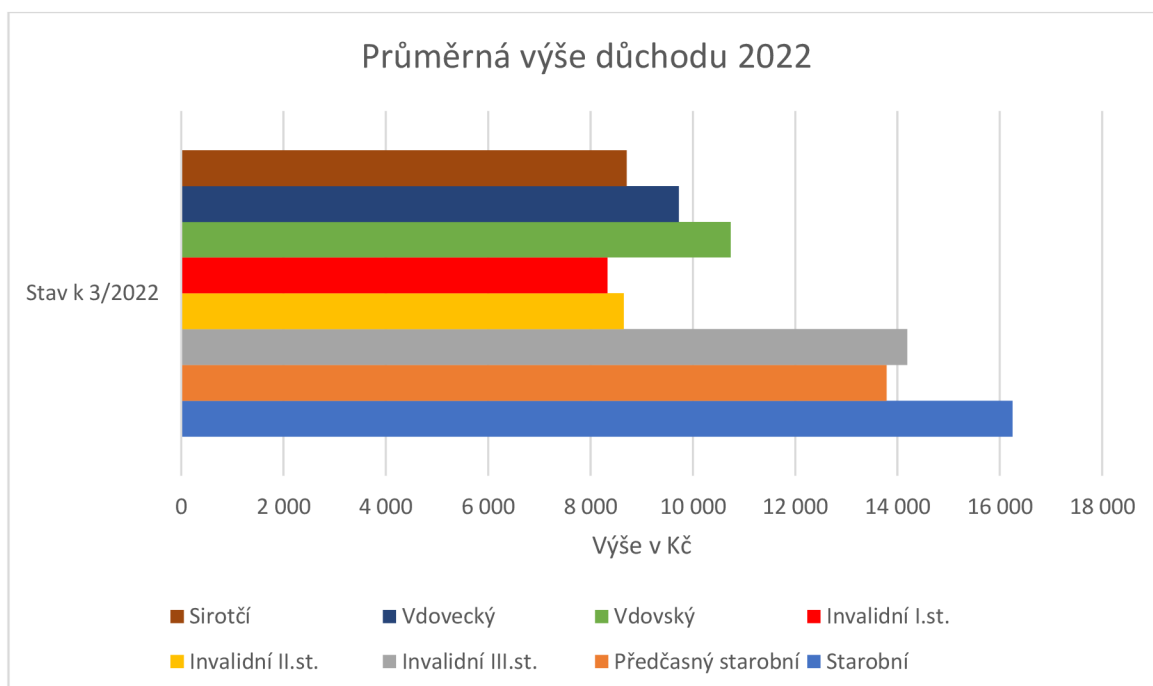
U modelové osoby samostatně výdělečně činné bude k výpočtu místo minimální mzdy sloužit minimální vyměřovací základ. Všechny údaje se budou vztahovat k roku 2022.

4.1 Výpočet důchodu

Řádný důchod se obecně počítá tak, že se sečtou evidované příjmy od r. 1986 až 2021 (rozhodné období), přičemž se vynásobí koeficientem nárůstu, aby se vyrovnala snižující se hodnota peněz. K výpočtu důchodu je nutné znát roční vyměřovací základy a počet vyloučených dnů v letech, ze kterých se určuje výpočtový základ důchodu. Pokud jsou v rozhodném období vyloučené dny, snižuje se o ně počet kalendářních dnů v rozhodném období, tak aby se získané výdělny nerozměňovaly. Dále je nutné z osobního vyměřovacího základu pomocí redukčních hranic získat výpočtový základ.

Vypočte se průměrný měsíční příjem za dobu, kdy bylo placeno pojistné. Redukční hranice pro rok 2022 jsou do 17 121 Kč zápočet v plné výši, do 155 644 Kč se zápočetem 26 %, nad 155 644 Kč bez zápočtu. Po získání výpočtového základu se určí procentní výměra důchodu, kde se počet odpracovaných let vynásobí 1,5 %. Pro získání celkové výše důchodu se přičte pevná základní výměra důchodu, která v roce 2022 byla stanovena na 3 900 Kč. K celému výpočtu lze využít důchodovou kalkulačku, která je umístěna na portálu MPSV nebo ČSSZ.

Graf 1 - průměrná výše důchodu

Zdroj: data – Český statistický úřad, tabulka – autorka

Zaměstnanec i osoba samostatně výdělečně činná mají stejné podmínky pro nárok na starobní důchod. Musí splnit potřebnou dobu pojištění a dosáhnout důchodového věku, který se stanovuje podle roku narození. U zaměstnanců se důchod počítá z jejich hrubého příjmu, který realizovali v jednotlivých letech po přepočtu na současnou hodnotu, zatímco u OSVČ se jedná o vyměřovací základ, který se stanoví jako polovina jejich daňového základu, tedy rozdílu mezi příjmy a výdaji.

Redukce pomocí dvou redukčních hranic :

Tabulka č. 16 - redukční částky pro výpočet důchodu

Redukční částky pro výpočet důchodu	
Do 17 121 Kč	Plně 100 %
Nad 17 121 do 155 644 Kč	Zápočet 26 %
Nad 155 644 Kč	Nepřihlíží se

Zdroj: data ČSSZ, tabulka – autorka

Osobní vyměřovací základ se vypočítá:

$\text{OVZ} = \frac{\text{úhrn ročních vyměřovacích základů za rozhodné období (1986-2021)}}{\text{Počet dnů – vyloučené doby}}$
--

4.2 Výše pojistného zaměstnance na důchodové zabezpečení

Pojistné na důchodové pojištění je z příjmu zaměstnance sráženo z vyměřovacího základu ve výši 6,5 %. 21,5 % odvádí za zaměstnance zaměstnavatel. Maximální vyměřovací základ zaměstnance pro placení pojistného je částka ve výši 48 násobku průměrné mzdy, která pro rok 2022 činí 1 867 728 Kč.

4.2.1 Modelový příklad výše pojistného a SD zaměstnance s minimální mzdou

Má-li zaměstnanec minimální mzdu 16 200 Kč, bude mu strhnuo 1 053 Kč z hrubé mzdy a zbylých 3 483 Kč za něj uhradí jeho zaměstnavatel. Celkový odvod na důchodové pojištění pak činí 4 536 Kč.

Tabulka č. 17- pojistné na důchodové pojištění zaměstnance s minimální mzdou

Procento odvodu		Výpočet	Částka v Kč
Minimální mzda	-	-	16 200
Zaměstnavatel	21,5 %	16 200 x 0,215	3 483
Zaměstnanec	6,5 %	16 200 x 0,065	1 053
Celkem	28 %		4 536

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 18 - starobní důchod zaměstnance s minimální mzdou

Minimální mzda		16 200 Kč
Redukce výpočtového základu		
Výpočtový základ		
Doba pojištění	45 x 1,5 %	67,5 %
Procentní výměra důchodu	16 200 x 67,5 %	10 935
Základní výměra důchodu		3 900
Celková výše důchodu	10 935 + 3 900	14 835

Zdroj: vlastní zpracování

Modelový zaměstnanec, který pobíral po dobu 45 let stále stejnou minimální mzdu, která činí v přepočtu 16 200 Kč. Odváděl stejnou částku pojistného, bude pobírat důchod od r.2022 ve výši 14 835 Kč.

4.2.2 Modelový příklad výše pojistného a SD zaměstnance s průměrnou mzdou

Zaměstnanci s průměrnou mzdou 38 911 Kč bude z hrubé mzdy strženo 2 530 Kč a jeho zaměstnavatel za něj uhradí 8 366 Kč. Dohromady odvod na důchodové pojištění činí 10 896 Kč.

Tabulka č. 19 - pojistné na důchodové pojištění zaměstnance s průměrnou mzdou

Procento odvodu		Výpočet	Částka v Kč
Průměrná mzda	-	-	38 911
Zaměstnavatel	21,5 %	38 911 x 0,215	8 366
Zaměstnanec	6,5 %	38 911 x 0,065	2 530
Celkem	28 %		10 896

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 20 - starobní důchod zaměstnance s průměrnou mzdou

Průměrná mzda		38 911 Kč
Redukce výpočtového základu	do 17 121 Kč = 100 %	
	17 121-155 644 = 26 %	
	38 911 -17 121	21 790 Kč
	21 790 x 26 %	5 666 Kč
Výpočtový základ	5 666 + 17 121	22 787
Doba pojištění	45 x 1,5 %	67,5 %
Procentní výměra důchodu	22 787 x 67,5 %	15 382 Kč
Základní výměra důchodu		3 900
Celková výše důchodu	15 382 + 3 900	19 282

Zdroj: vlastní zpracování

Modelový zaměstnanec, který pobíral po dobu 45 let stále průměrnou mzdu ve výši 38 911 Kč, bude pobírat starobní důchod v r.2022 ve výši 19 282 Kč.

4.2.3 Modelový příklad výše pojistného a SD zaměstnance s nadprůměrnou mzdou

Pokud bude mít zaměstnanec nadprůměrnou mzdu ve výši 150 000 Kč, bude mu strháváno 9 750 Kč. Zaměstnavatel odvede za zaměstnance 32 250 Kč. Celkem je odvedeno na důchodové pojištění 42 000 Kč.

Tabulka č. 21 - pojistné na důchodové pojištění zaměstnance s nadprůměrnou mzdou

Procento odvodu		Výpočet	Částka v Kč
Nadprůměrná mzda	-	-	150 000
Zaměstnavatel	21,5 %	150 000 x 0,215	32 250
Zaměstnanec	6,5 %	150 000 x 0,065	9 750
Celkem	28 %		42 000

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 22 - starobní důchod zaměstnance s nadprůměrnou mzdou

Nadprůměrná mzda		150 000 Kč
Redukce výpočtového základu	do 17 121 Kč = 100 %	
	155 644 - 17 121 = 26 %	
	150 000 – 17 121	132 879 Kč
	132 879 x 26 %	34 549
Výpočtový základ	34 549 + 17 121	51 670
Doba pojištění	45 x 1,5 %	67,5 %
Procentní výměra důchodu	51 670 x 67,5 %	34 878
Základní výměra důchodu		3 900
Celková výše důchodu	34 878 + 3 900	38 778

Zdroj: vlastní zpracování

V případě, že by tento zaměstnanec pobíral po dobu 45 let stále stejně vysokou, nadprůměrnou mzdu ve výši 150 000 Kč, bude jeho starobní důchod od r.2022 vyplácen ve výši 38 778 Kč.

4.3 Výše pojistného na důchodové zabezpečení OSVČ

Pokud osoba samostatně výdělečně činná vykonává hlavní výdělečnou činnost, vzniká jí povinnost hradit měsíční zálohy na důchodové pojištění. Pro každý rok jsou stanoveny minimální a maximální zálohy. Minimální vyměřovací základ se počítá z průměrné mzdy, která činí 38 911 Kč. Tj. 9 728 Kč. Minimální záloha činí 2 841 Kč. Maximální záloha činí 48 718 Kč.

Minimální roční vyměřovací základ pro rok 2022 je 116 736 Kč (9 728 x 12), průměrný příjem je vymezen na základě průměrného vyměřovacího základu, který se určí jako polovina průměrné mzdy. V roce 2022 dosáhla průměrná mzda výše 38 911 Kč, průměrný měsíční vyměřovací základ je 19 456 Kč. Nadprůměrný příjem byl stanoven na 150 000 Kč měsíčně, což vychází na 1 800 000 Kč ročně. Nadprůměrný vyměřovací základ činí 900 000 Kč.

4.3.1 Modelový příklad výše pojistného a SD OSVČ s minimálním příjmem

Pro OSVČ s minimálním příjmem tvoří roční minimální vyměřovací základ 116 736 Kč ze kterého se dále vypočítal měsíční vyměřovací základ, který činí 9 728 Kč. OSVČ s těmito příjmy bude platit měsíční zálohu 2 841 Kč na důchodové pojištění.

Tabulka č. 23 - pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ s minimálním příjmem

Minimální roční vyměřovací základ		116 736 Kč
Měsíční vyměřovací základ	116 736 /12	9 728 Kč
Záloha na důchodové pojištění celkem	9 728 x 29,2 %	2 841 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 24 - starobní důchod OSVČ s minimální mzdou

Vyměřovací základ		9 728 Kč
Redukce výpočtového základu	Do 17 121 Kč = 100 %	
Výpočtový základ		9 728 Kč
Doba pojištění	45 x 1,5 %	67,5 %
Procentní výměra důchodu	9 728 x 67,5 %	6 567 Kč
Základní výměra důchodu		3 900 Kč
Celková výše důchodu	6 567 + 3 900	10 467 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Osoba samostatně výdělečně činná, která měla po 45 let stejně vysoký příjem, tj. minimální příjem ve výši 9 728 Kč, má nárok na starobní důchod, který byl stanoven ve výši 10 467 Kč.

4.3.2 Modelový příklad výše pojistného a SD OSVČ s průměrným příjmem

Pro OSVČ s průměrným ročním vyměřovacím základem ve výši 233 472 Kč a vypočítaným měsíčním vyměřovacím základem, který vychází na 19 456 Kč platí, že se výše měsíčních záloh na důchodové pojištění rovnají částce 5 682 Kč.

Tabulka č. 25 - pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ s průměrným příjmem

Minimální roční vyměřovací základ		233 472 Kč
Měsíční vyměřovací základ	233 472 /12	19 456 Kč
Záloha na důchodové pojištění celkem	19 456 x 29,2 %	5 682 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 26 - starobní důchod OSVČ s průměrným příjmem

Vyměřovací základ		19 456 Kč
Redukce výpočtového základu	Do 17 121 Kč = 100 %	
	17 121–155 644= 26 %	
	19 456 – 17 121	2 335 Kč
	2 335 x 26 %	608 Kč
Výpočtový základ	608 + 17 121	17 729 Kč
Doba pojištění	45 x 1,5 %	67,5 %
Procentní výměra důchodu	17 729 x 67,5 %	11 968 Kč
Základní výměra důchodu		3 900 Kč
Celková výše důchodu	11 968 + 3 900	15 868 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Osoba samostatně výdělečně činná, která měla průměrný příjem ve výši 19 456 Kč po celou dobu podnikání, má nárok na starobní důchod ve výši 14 538 Kč.

4.3.3 Modelový příklad výše pojistného a SD OSVČ s nadprůměrným příjmem

Osoba samostatně výdělečně činná s nadprůměrnými ročními příjmy ve výši 150 000 Kč měsíčně, tedy i nadprůměrným ročním vyměřovacím základem ve výši 900 000 Kč, odvádí měsíční zálohu na důchodové pojištění v částce 21 900 Kč.

Tabulka č. 27 - pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ s nadprůměrným příjmem

Minimální roční vyměřovací základ		900 000 Kč
Měsíční vyměřovací základ	900 000 /12	75 000 Kč
Záloha na důchodové pojištění celkem	75 000 x 29,2 %	21 900 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

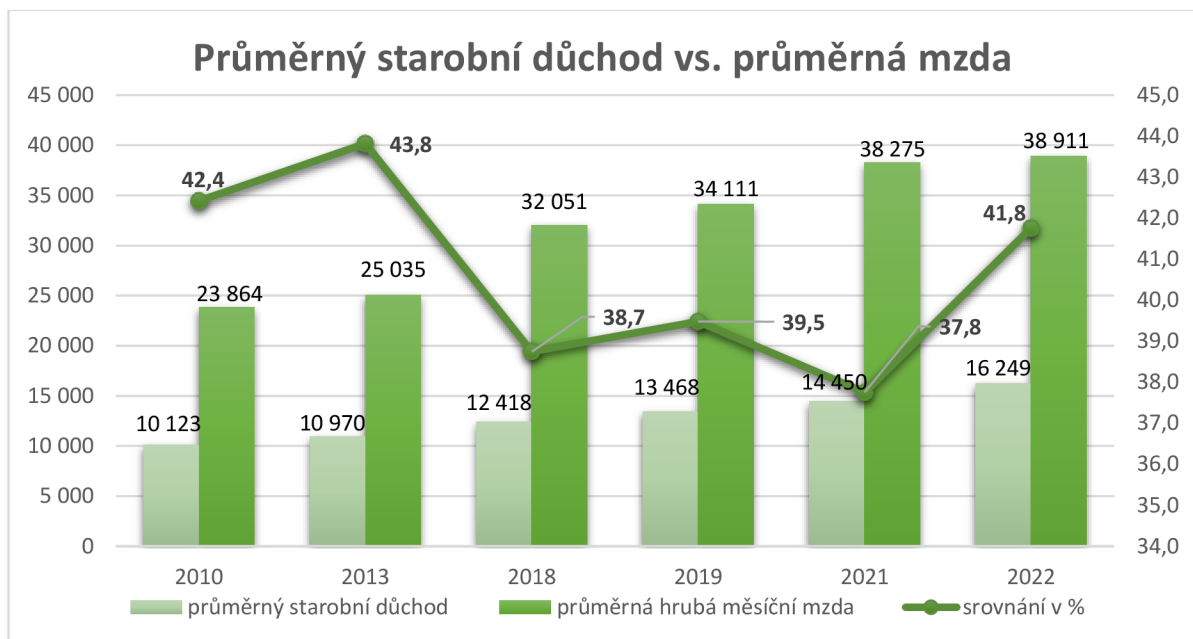
Tabulka č. 28 - starobní důchod OSVČ s nadprůměrným příjmem

Vyměřovací základ		75 000 Kč
Redukce výpočtového základu	Do 17 121 Kč = 100 %	
	17 121–155 644= 26 %	
	75 000 – 17 121	57 879 Kč
	57 789 x 26 %	15 049 Kč
Výpočtový základ	15 049 + 17 121	32 170 Kč
Doba pojištění	45 x 1,5 %	67,5 %
Procentní výměra důchodu	32 170 x 67,5 %	21 715 Kč
Základní výměra důchodu		3 900 Kč
Celková výše důchodu	21 715 + 3 900	25 615 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Osoba samostatně výdělečně činná, která po celou dobu podnikání měla nadprůměrné výdělky ve výši 150 000 Kč měsíčně a její vyměřovací základ byl stanoven ve výši 75 000 Kč, bude pobírat od r.2022 starobní důchod ve výši 25 615 Kč.

Graf 2 - průměrný starobní důchod vs. průměrná mzda - vývoj v čase

Zdroj: data – Ministerstvo práce a sociálních věcí, tabulka – autorka

4.4 Konkrétní příklady

Příklad 1 - starobní důchod muže s 35 lety pojištění, v zaměstnanec. poměru

Muž požádal o řádný starobní důchod. Získal 35 let pojištění. Celé období pracoval v zaměstnaneckém poměru. Osobní vyměřovací základ muže za rozhodné období činí 51 590 Kč. Výpočtový základ činí 26 083 Kč. Za každý rok pojištění náleží 1,5 % výpočtového základu, tzn. že za 35 let pojištění činí procentní výměra starobního důchodu 13 694 Kč. Následně sečteme procentní výměru starobního důchodu ve výši 13 694 Kč a základní výměru 3 900 Kč. Celková výše starobního důchodu činí tedy 17 594 Kč.

Obrázek 1 - orientační výpočet výše starobního důchodu zaměstnance

Orientační výpočet výše starobního důchodu při jeho přiznání v letech 2004 až 2027

Vyplňte prosím do zelených buněk rok přiznání důchodu, výše vyměřovacích základů, vyloučených dob a dobu pojištění

rok přiznání důchodu 2022		V	Vyměřovací	Vyloučené	Koeficient	Roční	Všeobecný	Přepočítací
		roce	základ	doby	náristu	vyměřovací	vyměřovací	koeficient
			(Kč)	(dny)	VVZ	základ	základ	
Doba pojištění								
Počet let pojištění ke dni vzniku nároku na důchod se sazbou 1,5%								
Při přesluhování - výdělečná činnost po dosažení důchodového věku bez pobírání důchodu - počet čtvrtletí (ukončených 90 dny)		1986	30 627		13,1279	402 069	2 964	
před 1.7.2001 zvýšení sazby o 1,0%		1987	34 436		12,8589	442 810	3 026	
po 30.6.2001 zvýšení sazby o 1,5%		1988	39 161		12,5722	492 340	3 095	
při pobírání 1/2 důchodu - počet pololetí (ukončených 180 dny)		1989	41 475		12,2748	509 098	3 170	
po 1.1.2010 zvýšení sazby o 1,5%		1990	37 355		11,8414	442 336	3 286	
při pobírání plného důchodu - počet roků (ukončených 360 dny)		1991	62 119		10,2613	637 422	3 792	
po 1.1.2010 zvýšení sazby o 0,4%		1992	145 000		8,3788	1 214 926	4 644	
Při předčasném odchodu - počet čtvrtletí (každých i započatých 90 dní chybějících do dosažení důchodového věku)		1993	307 760		6,6892	2 058 669	5 817	
trvale krácené (§31) snížení o 0,9%; 1,2%; 1,5%		1994	221 163		5,6425	1 247 913	6 896	1,1914
		1995	380 667		4,7615	1 812 546	8 172	1,1978
		1996	548 521		4,0214	2 205 823	9 676	1,1194
		1997	753 984		3,6379	2 742 919	10 696	1,0891
		1998	181 804		3,3277	604 990	11 693	1,0850
Procentní sazby pro stanovení procentní výměry důchodu		1999	192 000		3,0748	590 362	12 655	1,0620
za dobu pojištění do vzniku nároku na důchod		2000	310 000		2,8844	894 164	13 490	1,0942
za přesluhování		2001	180 035		2,6579	478 516	14 640	1,0693
za předčasný odchod do důchodu		2002	180 307		2,4767	446 567	15 711	1,0717
celkem		2003	180 233		2,3204	418 213	16 769	1,0665
Stanovení výpočtového základu v roce 2022		2004	179 968		2,1760	391 611	17 882	1,0532
Rozhodné období tvoří roky		2005	180 215		2,0687	372 811	18 809	1,0707
Úhm ročních vyměřovacích základů		2006	179 836		1,9407	349 008	20 050	1,0753
Počet dnů v rozhodném období		2007	200 154		1,8075	361 779	21 527	1,0942
vyloučených		2008	201 394		1,6714	336 610	23 280	1,0184
Osobní vyměřovací základ		2009	181 940		1,6152	293 870	24 091	1,0269
Redukční hranice		2010	179 994		1,5865	285 561	24 526	1,0249
započte se		2011	179 889		1,5507	278 954	25 093	1,0315
100% : 26%		2012	180 057		1,5022	270 482	25 903	1,0015
Výpočtový základ :		2013	120 065		1,5022	180 362	25 903	1,0273
		2014	120 035		1,4763	177 208	26 357	1,0246
		2015	120 286		1,4329	172 358	27 156	1,0396
		2016	120 134		1,3774	165 473	28 250	1,0612
		2017	179 321		1,2903	231 378	30 156	1,0843
		2018	180 000		1,1969	215 442	32 510	1,0715
		2019	179 447		1,1192	200 838	34 766	1,0194
		2020	180 000		1,0773	193 914	36 119	1,0773
		2021	182 400		1,0000	182 400		
Vypočtená výše důchodu								
základní výměra důchodu			3 900 Kč					
procentní výměra důchodu			13 694 Kč					
úhrnná výše důchodu			17 594 Kč					

Zdroj: MPSV, výpočet – autorka

Příklad 2 starobní důchod muže s 35 lety pojištění, OSVČ

Muž požádal o řádný starobní důchod. Získal 35 let pojištění. Celé období pracoval jako osoba samostatně výdělečně činná. Osobní vyměřovací základ muže za rozhodné období činí 14 704 Kč. Výpočtový základ činí 14 704 Kč. Za každý rok pojištění náleží 1,5 % výpočtového základu, tzn. že za 35 let pojištění činí procentní výměra starobního důchodu 7 720 Kč. Následně sečteme procentní výměru starobního důchodu ve výši 7 720 Kč a základní výměru 3 900 Kč. Celková výše starobního důchodu činí tedy 11 620 Kč.

Obrázek 2 - orientační výpočet starobního důchodu OSVČ

Orientační výpočet výše starobního důchodu při jeho přiznání v letech 2004 až 2027

Vyplňte prosím do zelených buněk rok přiznání důchodu, výše vyměřovacích základů, vyloučených dob a dobu pojištění

rok přiznání důchodu		2022		V	Vyměřovací	Vyloučené	Koeficient	Roční	Všeobecný	Přepočítací
Doba pojištění				roce	základ	doby	námísto	vyměřovací	vyměřovací	koeficient
Počet let pojištění ke dni vzniku nároku na důchod se sazbou 1,5%		35			(Kč)	(dny)	VVZ	základ	základ	
Při přeluhování - výdělečná činnost po dosažení důchodového věku bez pobírání důchodu - počet čtvrtletí (ukončených 90 dnů)				1986	29 984		13,1279	393 627	2 964	
před 1.7.2001 zvýšení sazby o 1,0%				1987	34 051		12,8589	437 859	3 026	
po 30.6.2001 zvýšení sazby o 1,5%				1988	39 161		12,5722	492 340	3 095	
při pobírání 1/2 důchodu - počet pololetí (ukončených 180 dnů po 1.1.2010) zvýšení sazby o 1,5%				1989	6 845		12,2748	84 022	3 170	
při pobírání plného důchodu - počet roků (ukončených 360 dnů po 1.1.2010) zvýšení sazby o 0,4%				1990	7 000		11,8414	82 890	3 286	
při předčasném odchodu - počet čtvrtletí (každých i započatých 90 dnů chybějících do dosažení důchodového věku) trvale krácené (§31) snížení o 0,9%; 1,2%; 1,5%				1991	8 800		10,2613	90 300	3 792	
				1992	52 800		8,3788	442 401	4 644	
				1993	27 521		6,6892	184 094	5 817	
				1994	27 521		5,6425	155 288	6 896	1,1914
				1995	41 459		4,7615	197 408	8 172	1,1978
				1996	40 596		4,0214	163 253	9 676	1,1194
				1997	44 515		3,6379	161 942	10 696	1,0891
				1998	48 879		3,3277	162 655	11 693	1,0850
				1999	51 277		3,0748	157 667	12 655	1,0620
				2000	35 930		2,8844	103 637	13 490	1,0942
				2001	41 299		2,6579	109 769	14 640	1,0693
				2002	47 304		2,4767	117 158	15 711	1,0717
				2003	39 085		2,3204	90 693	16 769	1,0665
				2004	64 300		2,1760	139 917	17 882	1,0532
				2005	48 288		2,0687	99 894	18 809	1,0707
				2006	90 235		1,9407	175 120	20 050	1,0753
				2007	116 474		1,8075	210 527	21 527	1,0942
				2008	203 988		1,6714	340 946	23 280	1,0184
				2009	103 348		1,6152	166 928	24 091	1,0269
				2010	73 490		1,5865	116 592	24 526	1,0249
				2011	75 000		1,5507	116 303	25 093	1,0315
				2012	111 890		1,5022	168 082	25 903	1,0015
				2013	108 565		1,5022	163 087	25 903	1,0273
				2014	86 100		1,4763	127 110	26 357	1,0246
				2015	107 110		1,4329	153 478	27 156	1,0396
				2016	102 450		1,3774	141 115	28 250	1,0612
				2017	97 050		1,2903	125 224	30 156	1,0843
				2018	124 300		1,1969	148 775	32 510	1,0715
				2019	104 590		1,1192	117 058	34 766	1,0194
				2020	104 508		1,0773	112 587	36 119	1,0773
				2021	106 332		1,0000	106 332		
Stanovení výpočtového základu v roce 2022										
Rozhodné období tvoří roky		1986 - 2021								
Úhm ročních vyměřovacích základů		6 356 078								
Počet dnů v rozhodném období		13 149								
vyloučených		0								
Osobní vyměřovací základ		14 704								
Redukční hranice		17 121 ; 155 644								
započte se		100% ; 26%								
Výpočtový základ :		14 704								
Vypočtená výše důchodu										
základní výměra důchodu		3 900 Kč								
procentní výměra důchodu		7 720 Kč								
úhrnná výše důchodu		11 620 Kč								

Zdroj: MPSV, výpočet – autorka

Příklad 3 – řádný starobní důchod muže s 45 lety pojištění a průměrným výdělkem

Muž narozený 5.6.1958 požádal o řádný starobní důchod. Jeho důchodový věk je 63 let a 10 měsíců. Nárok na řádný starobní důchod vzniká k 5.4.2022. Muž získal celkem 45 let pojištění. Osobní vyměřovací základ muže za rozhodné období činí 33 500 Kč. Výpočtový základ z OVZ 33 500 Kč se stanoví tak, že částka 17 121 Kč náleží v plné výši a k této částce se přičte 26 % rozdílu mezi částkou 17 121 Kč a částkou 33 500 Kč, tj. 26 % z částky 16 379 Kč, což je 4 259 Kč. Výpočtový základ činí 17 121 + 4 259, tj. 21 380 Kč. Za každý rok pojištění náleží 1,5 % výpočtového základu, tzn. že za 45 let pojištění činí procentní výměra starobního důchodu 67,5 % výpočtového základu tj. 14 432 Kč. Následně sečteme procentní výměru starobního důchodu ve výši 14 432 Kč a základní výměru 3 900 Kč. Celkem bude tento muž pobírat starobní důchod ve výši 18 332 Kč.

Příklad 4 – řádný starobní důchod muže s 47 lety pojištění a nadprůměrným výdělkem

Vysokoškolsky vzdělaný muž narozený 14.5.1958 požádal o starobní důchod v řádném termínu. Jeho důchodový věk je 63 a 10 měsíců. Nárok na řádný starobní důchod je 14.3.2022. Muž získal celkem 47 let pojištění. Osobní vyměřovací základ muže za rozhodné období je 122 578 Kč. Procentní výměra starobního důchodu je 70,5 % výpočtového základu tj. 31 401 Kč. Základní výměra 3 900 Kč. Celková výše starobního důchodu bude 35 301 Kč.

Příklad 5 – řádný starobní důchod muže s 42 lety pojištění

Muž narozený 23.8.1958 požádal o řádný starobní důchod. Muž má středoškolské vzdělání a celé produktivní období byl v zaměstnaneckém poměru. Jeho důchodový věk je 63 let a 10 měsíců. Nárok na starobní důchod v řádném termínu je 23.6.2022. Muž získal 42 let pojištění. Osobní vyměřovací základ muže za rozhodné období je 55 373 Kč. Procentní výměra starobního důchodu činí 63 % tj. 17 053 Kč. Takto stanovená výše procentní výměry důchodu byla dále zvýšena podle nařízení vlády č. 35/2022 Sb. o 8,2 % procentní výměry. Celková výše starobního důchodu činí 22 352 Kč.

Příklad 6 - řádný starobní důchod ženy s 47 lety pojištění

Žena narozená 30.4.1959 požádala o řádný starobní důchod. Žena má jedno dítě, má středoškolské vzdělání a celé produktivní období byla v zaměstnaneckém poměru. Její důchodový věk je 63 let a 2 měsíce. Nárok na starobní důchod v řádném termínu je 30.6.2022. Žena získala 47 let pojištění. Osobní vyměřovací základ ženy za rozhodné období je 61 912 Kč. Procentní výměra starobního důchodu činí 70,5 % tj. 20 281 Kč. Takto stanovená výše procentní výměry důchodu byla dále zvýšena podle nařízení vlády č. 35/2022 Sb. o 8,2 % procentní výměry. Celková výše starobního důchodu činí 25 845 Kč.

Ženy pobírají v průměru nižší důchody než muži – k prosinci 2021 byl průměrný starobní důchod ženy nižší zhruba o 2 900 Kč než průměrný starobní důchod muže. Zavedení tzv. výchovného od roku 2023 má pomoci hlavně ženám, penzistkám, které vychovaly více dětí a přišly tak o část příjmů.

Příklad 7 - řádný starobní důchod ženy s 47 lety pojištění, OSVČ

Žena narozená 21.5.1959 vyučená a pracující jako švadlena požádala o řádný starobní důchod. Žena má jedno dítě. Její důchodový věk je 63 a 2 měsíce. Nárok na řádný starobní důchod jí vznikne 21.7.2022. Žena podala žádost o důchod k 4.9.2022. Získala 43 let pojištění. Od roku 1991 je osobou samostatně výdělečně činnou. Osobní vyměřovací základ za rozhodné období je 13 266 Kč. Procentní výměra starobního důchodu činí 64,5 % tj. 8 557 Kč. Takto stanovená výše procentní výměry důchodu byla dále zvýšena podle nařízení vlády č. 35/2022 Sb. o 8,2 % procentní výměry a takto zvýšená procentní výměra se poté podle nařízení vlády č. 136/2022 Sb. zvyšuje o 5,2 % procentní výměry. Celková výše starobního důchodu činí 13 641 Kč.

Z konkrétních příkladů výpočtů důchodů a jejich valorizací vyplývá, že existuje výrazný rozdíl mezi výsledným řádným starobním důchodem osob v zaměstnaneckém poměru a osobami samostatně výdělečně činnými, a to i mezi pohlavími. Měsíční částka starobního důchodu závisí na průběhu pojištění, zhodnocením příjmů v rozhodném období a získané době pojištění. S nízkým starobním důchodem je nutné počítat v případě získání minimální

doby pojištění (35 let) a nízkém osobním vyměřovacím základu případně též brzkého odchodu do předčasného důchodu.

Příklad 8 - předčasný starobní důchod

Zaměstnanec získal celkem 40 let pojištění. Jeho výpočtový základ je 14 000 Kč. Od 1.2.2022, přesně 3 roky pře dosažením důchodového věku, odejde do předčasného starobního důchodu. Za 720 dnů „předčasnosti“ se procentní výměra důchodu snižuje o 8,4 % výpočtového základu tj. $4 \times 0,9 \% + 4 \times 1,2 \%$ a za každých započatých 90 dnů do 721. dne činí snížení 1,5 % výpočtového základu, tj. za zbývajících 376 dnů činí 7,5 % výpočtového základu tj. $5 \times 1,5 \%$. Celkové snížení činí 15,9 % výpočtového základu tj. $8,4 \% + 7,5 \%$. Jeho důchod se vypočítá následovně: Základní výměra, stejná pro všechny důchody je 3 900 Kč, procentní výměra je za každý rok pojištění 1,5 % výpočtového základu, tj. 60 % ze 14 000 Kč tj. 8 400 Kč. Výsledná částka se snižuje o 2 226 Kč tj. 15,9 % ze 14 000 za dobu počítanou ode dne, od kterého se přiznává předčasný starobní důchod, do dosažení důchodového věku. Procentní výměra starobního důchodu činí 6 174 Kč tj. $8 400 - 2 226$. Celková výše předčasného starobního důchodu tedy bude 10 074 Kč tj. $6 174 + 3 900$.

Zhruba čtvrtina starobních důchodců pobírá trvale krácený předčasný důchod. Ne každému se předčasný důchod vyplatí. Výhodnější je především pro osoby s nižšími příjmy nebo pro osoby, které jsou po 35 letech placení pojistného nezaměstnaní. Dřívější odchod do důchodu znamená propad životní úrovni, zvláště pak v období vysoké inflace. Alternativou dřívějšího odchodu do důchodu je tzv. předdůchod. Je to název pro starobní důchod na určenou dobu podle z.č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. Je zatím využíván minimálně z důvodu nejasnosti ve finanční výhodnosti, která závisí především na věku dožití, výši příjmů, délky doby předčasnosti a vývoji inflace.

Příklad 9

Žena odejde v červenci do starobního důchodu a její osobní vyměřovací základ je 12 400 Kč. Přestože žena pracovala v rozsahu 45 let, je jí přiznán starobní důchod ve výši 12 957 Kč. Nízký vyměřovací základ má žena z důvodu dlouhodobé práce na zkrácený úvazek a

současně práci na pracovní dohodu, kdy nebylo placeno sociální pojištění. Toto období proto není hodnoceno při výpočtu starobního důchodu.

Příklad 10

Žena měla v letech 1986 až 2018 roční vyměřovací základ 420 000 Kč. To odpovídá hrubé mzdě cca. 35 000 Kč. V letech 2019, 2020 a 2021 měla nižší vyměřovací základy ve výši 210 000 Kč. Tj. hrubá mzda ve výši cca. 17 500 Kč. Při odchodu do řádného starobního důchodu měla žena dobu pojištění 45 let. Osobní vyměřovací základ za všechny roky činí 33 477 Kč. Řádný starobní důchod přiznaný v roce 2022 je 18 328 Kč.

Příklad 11

Žena pracovala až do dosažení řádného důchodového věku. K žádnému poklesu příjmů u ní nedošlo a roční vyměřovací základ by činil 420 000 Kč. Osobní vyměřovací základ za hodnocené období činil 34 976 Kč. Při získání doby pojištění v rozsahu 45 let by řádný měsíční důchod činil 18 591 Kč.

Příklad 12

Žena se stejným osobním vyměřovacím základem, který činil 34 976 Kč jako v předchozím příkladu zažádala o přiznání předčasného důchodu. V tomto případě došlo ke krácení za předčasnost a získání nižší doby pojištění. Krácení činilo 14,4 % z výpočtového základu a získaná doba pojištění byla 42 let. Předčasný starobní důchod je 14 478 Kč.

5 Hodnocení výsledků

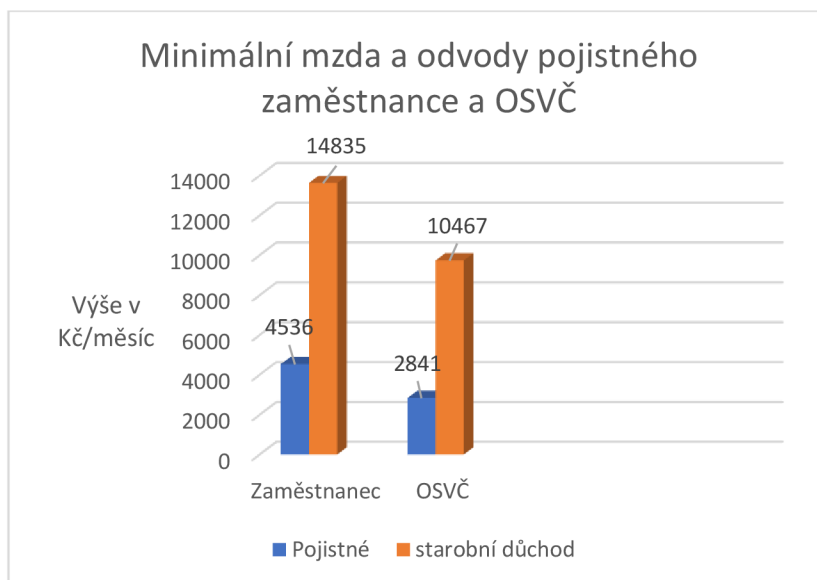
V analytické části byly znázorněny praktické příklady výpočtu důchodů. Byly zde porovnány jednotlivé výše důchodového pojištění a s ním srovnání výše starobních důchodu. Příklady byly rozděleny dle způsobu podnikání nebo zaměstnání.

Všechny výpočty byly vypočítány se třemi druhy příjmů. Jednalo se o minimální, průměrný a nadprůměrný. Vyměřovací základy byly stanoveny jako ½ daňového základu. Při odvodech na důchodové pojištění je zaměstnanci strháváno 6,5 % a zaměstnavatel za něj odvádí ještě 21,5 %, celkem tedy 28 %. Konkrétní pojistné a dávky byly počítány pro rok 2022 a jsou vyjádřeny v Kč.

5.1 Hodnocení příkladů kapitoly 4.2.1 a 4.3.1

Při minimální mzdě je zaměstnanci strženo 1 053 Kč a zaměstnavatel za něj odvede 3 483 Kč. Starobní důchod zaměstnance bude 14 835 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná a zaplatí minimální odvody ve výši 2 841 Kč, získá nárok na starobní důchod ve výši 10 467 Kč.

Graf 3 – porovnání minimální mzdy a odvodů pojistného za zaměstnance a OSVČ

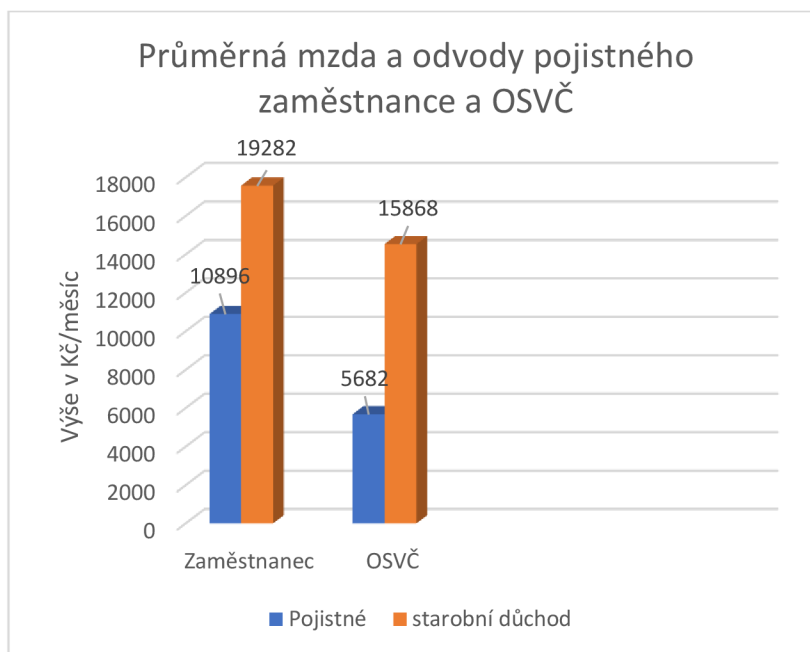
Zdroj: vlastní zpracování autorka

Z grafu je patrné, že výše starobního důchodu při minimální mzdě a minimálních odvodech na důchodové pojištění jak zaměstnance, tak osoby samostatně výdělečně činné je několikanásobně vyšší než je platba na důchodové pojištění. Rozdíl mezi vyplacenou důchodovou dávkou zaměstnance a OSVČ je 4 368 Kč.

5.2 Hodnocení příkladu kapitoly 4.2.2 a 4.3.2

Při průměrné mzdě je zaměstnanci strženo 2 530 Kč a zaměstnavatel za něj odvede 8 366 Kč. Starobní důchod zaměstnance bude 19 282 Kč. Při průměrném příjmu osoba samostatně výdělečně činná zaplatí pojistné na důchodové pojištění ve výši 5 682 Kč, získá nárok na starobní důchod ve výši 15 868 Kč.

Graf 4 - porovnání průměrné mzdy a odvodů pojistného za zaměstnance a OSVČ

Zdroj: vlastní zpracování autorka

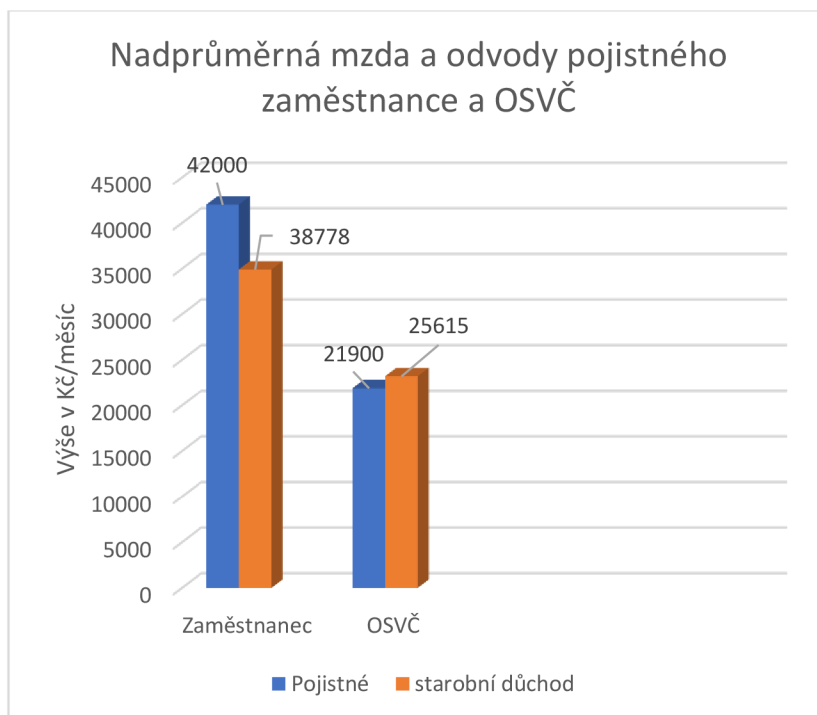
Z grafu vyplývá, že výše starobního důchodu při průměrné mzdě a průměrných odvodech na důchodové pojištění jak zaměstnance tak OSVČ je vyšší než je platba na důchodové pojištění. Rozdíl mezi odvody na pojistné a vyplacenými důchodovými dávkami je při průměrné mzdě u obou skupin již menší. Částka vyplacená na starobním důchodu zaměstnance je o 3 414 Kč větší než u OSVČ.

5.3 Hodnocení příkladu kapitoly 4.2.3 a 4.3.3

Při nadprůměrné mzdě je zaměstnanci strženo 9 750 Kč a zaměstnavatel za něj odvede 32 250 Kč. Starobní důchod zaměstnance bude 38 778 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná zaplatí minimální odvod ve výši 21 900 Kč, získá nárok na starobní důchod ve výši 25 615 Kč.

Graf 5 – porovnání nadprůměrné mzdy a odvodů pojistného za zaměstnance a OSVČ

Zdroj: vlastní zpracování autorka

Z grafu vyplývá, že výše starobního důchodu při nadprůměrné mzdě a vysokých odvodech na důchodové pojištění jak zaměstnance tak OSVČ se liší. U zaměstnance jsou celkové odvody na důchodové pojištění vyšší než vyplácený starobní důchod. U OSVČ je výše odvodů sblížená s výší vypláceného starobního důchodu. S nadprůměrnou mzdou bude mít zaměstnanec nárok na starobní důchod o 13 163 Kč vyšší.

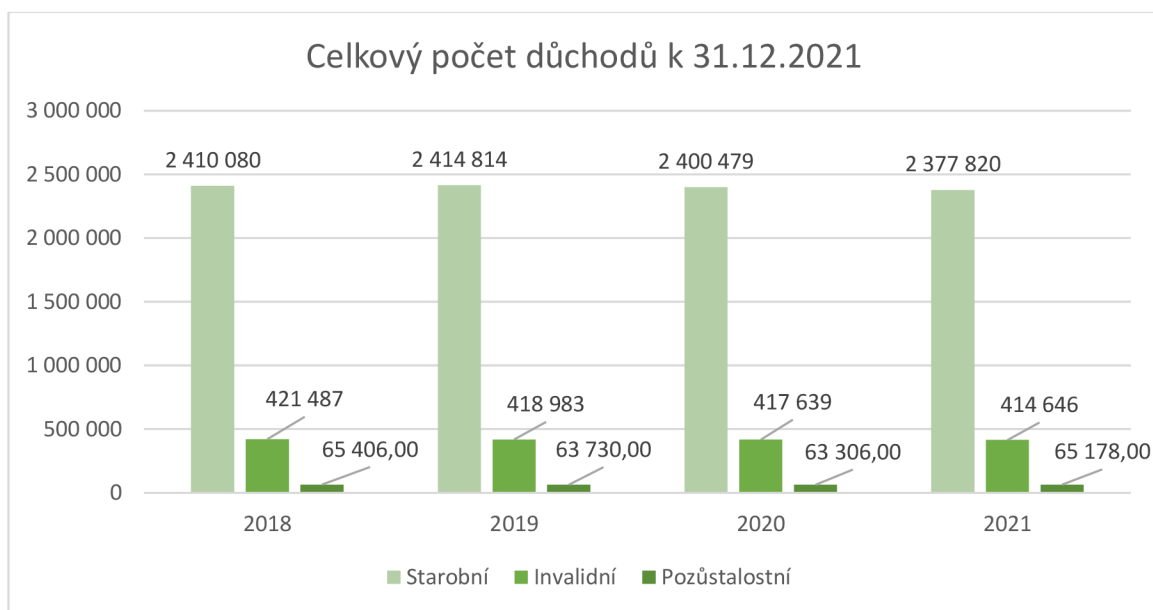
Osoba samostatně výdělečně činná, která dosahuje stejného vyměřovacího základu jako zaměstnanec mzdu, bude mít vždy nárok na nižší starobní důchod. Důvodem je výše odvodů na důchodové pojištění.

U zaměstnance je vyměřovací základ stanoven jako hrubá mzda, kdy poměrově větší část pojistného odvede zaměstnavatel. Zaměstnanci se odvádí z hrubé mzdy pojistné na důchodové pojištění ve výši 6,5 %. I když bude mít OSVČ stejný daňový základ jako má zaměstnanec mzdu, bude jeho vyměřovací základ činit pouze 50 % z daňového základu. Z tohoto vyměřovacího základu platí OSVČ zálohy 29,2 % ze kterých je 28 % pro účely důchodového pojištění. Tím dochází k nepoměru při platbách na důchodové pojištění, kdy celkový příjem od zaměstnance je s ohledem na platby zaměstnavatelů vyšší než zálohy OSVČ. Tato skutečnost se následně odráží na stanovené výši důchodu. Každá osoba samostatně výdělečně činná si může ale svůj vyměřovací základ dobrovolně navýšit, a tím platit na důchodové pojištění vyšší zálohy. Tím lze navýšit výši důchodu.

S ohledem na výši státního důchodu bylo prokázáno, že je vhodnější pracovat v zaměstnaneckém poměru až do dosažení řádného důchodového věku, a to i za cenu nižší mzdy za několik málo horších let. Jak ukazují uvedené příklady pokles příjmů v předdůchodovém věku vede k malému snížení starobního důchodu. Předčasný starobní důchod vychází ale podstatně hůře z důvodu krácení za předčasnost a získání nižší doby pojištění, a to pro všechny kategorie pojištěnců.

Tendence ve vývoji populace podle ČSÚ hovoří o narůstajícím počtu stárnoucích obyvatel ČR. Podle dostupných údajů tvoří senioři jednu pětinu stávajícího obyvatelstva. Počet obyvatel však neklesne z důvodu přílivu imigrantů. Zahraniční obyvatelé mohou po splnění předem daných zákonných podmínek také žádat o dílčí nebo sólo důchod z ČR. Z toho plyne, že příliv pracovní síly přinese kromě dalších poplatníků i nárokovatele na dávku sociálního zabezpečení. V současné době připadají na jednoho důchodce zhruba tři pracující, zatímco v budoucnosti by měli být pouze dva. V průměru každý třetí člověk je poživitelem některé z dávek důchodového pojištění.

Graf 6 - celkový počet jednotlivých druhů důchodů

Zdroj: data – Česká správa sociálního zabezpečení, tabulka – autorka

5.4 Důchodová reforma

Český důchodový systém čelí závislosti na pojistném a bude jej třeba v budoucnosti stabilizovat dodatečnými příjmy. Z demografické prognózy je odchod do důchodu stanoven tak, aby důchodci trávili v důchodu v průměru právě $\frac{1}{4}$ života.

V mezinárodním srovnání dává ČR na sociální výdaje nižší podíl HDP, než jaký je průměr EU. 80% veškeré péče zajišťuje rodina a blízcí, převážně ženy, což se často promítá do platových nerovností i nerovností v důchodech. V kategorii 55-59 let je v ČR ve srovnání se zeměmi OECD nadprůměrná zaměstnanost, která s vyšším věkem výrazně klesá. Kromě odchodu do důchodu je zásadním faktorem klesající zaměstnanosti obtížné uplatnění starších osob na trhu práce, zdravotní problémy nebo nižší motivace pracovat.

V předchozích letech již bylo přijato několik důchodových změn, které nevedly vždy k řešení situace. Jednou z nich je zavedení II. důchodového pilíře v roce 2013, které bylo o 3 roky později zrušeno z důvodu zvyšování státního dluhu. S účinností od 1.1.2010 došlo ke změnám v zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

Hlavní změny se týkaly invalidity, která se dělí v současnosti na tři stupně. Zvýšení důchodového věku na 65 let u všech pojištěnců narozených po roce 1971 a minimální doby pojištění pro nárok na výplatu důchodu na 35 let včetně náhradních dob.

Možným řešením je podpora flexibility práce a umožnění práce lidem v různých formách. Cílem by nemělo být zvýšení důchodového věku, ale postupný odchod do částečného důchodu spojeného s částečnými pracovními úvazky a možností pracovat déle. Podpora zkrácených úvazků umožňující rodičům pečujícím o děti do 6 let, občanům starším 60 let nebo mladším 21 let, zdravotně postiženým nebo pečujícím o osobu blízkou závislou na péči druhé osoby.

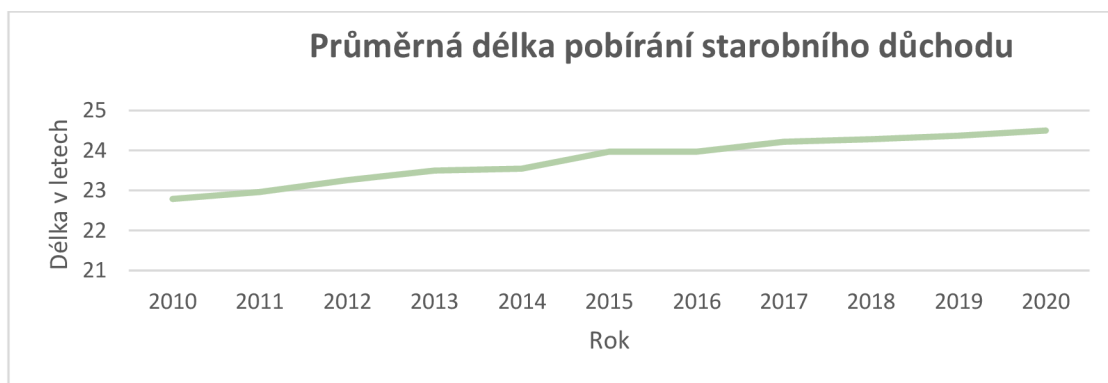
Zajisté by pomohlo i sblížení příspěvků OSVČ s příspěvky zaměstnanců a zaměstnavatelů na důchodové pojištění a podpora dodatečných úspor. U penzijního připojištění zrušení horní hranice výše příspěvku od zaměstnavatele. Stanovení horní hranice pro výši vyměřovacích základů, tak aby se snížily vysokopříjmové důchody. Úprava výše valorizací u vysokých důchodů, u kterých je procentuální zvýšení vyšší než u nízkopříjmových důchodů. Pokud by byla zákonodárně omezena maximální výše valorizace, ušetřily by se prostředky ze státního rozpočtu. Jednou z možností je například financování část důchodového systému z přímých či nepřímých daní nebo ze zdanění firem. Životní úroveň obyvatel s nízkými důchody by se zvýšila. Tímto by se také naplnila solidarita a sociální účel těchto dávek.

Vzhledem k tomu, že starobní důchody jsou vypláceny v průběhu let stále zvyšujícímu se množství důchodců a v posledních letech výdaje převyšují nad příjmy na sociální zabezpečení by měla být příprava na stárnutí chápána jako aktuální celospolečenské téma. Situace je způsobena jak přibývajícím počtem poživatelů důchodů, tak ubývání ekonomicky aktivních obyvatel. Dobře nastavený důchodový systém pomůže lidem v situacích, mezi které se řadí stáří, invalidita nebo úmrtí. Podstatou optimálního systému je kvalitní nastavení podmínek pro výběr pojistného a následné přerozdělování peněz v podobě sociálních dávek. Z toho lze konstatovat, že celý důchodový systém je potřeba upravit tak, aby byl udržitelný a zajistil by kvalitní životní úroveň i pro další generace.

V posledních letech bylo přijato a navrženo mnoho důchodových změn. Od 1.1.2010 došlo k zásadním změnám v zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Hlavní změny se týkaly rozdělení invalidity na tři stupně, zvýšení důchodového věku na 65 let u pojištěnců narozených po roce 1971 a minimální doby pojištění pro nárok na výplatu důchodu na 35 let včetně náhradních dob pojištění nebo 30 let placeného pojištění. V roce 2013 byl zaveden II. důchodový pilíř, který byl o 3 roky později zrušen z důvodu zvyšování státního dluhu.

Možným řešením pro udržitelnost důchodového systému je podpora flexibility práce a umožnění práce lidem v různých formách. Cílem by nemělo být zvýšení důchodového věku, ale postupný odchod do částečného důchodu spojeného s částečnými pracovními úvazky a možností pracovat déle. Sblížení příspěvků OSVČ s příspěvků zaměstnanců a zaměstnavatelů na důchodové pojištění a podpora dodatečných úspor. Zrušení horní hranice výše příspěvku od zaměstnavatele u penzijního připojištění. Stanovení horní hranice pro výši vyměřovacích základů, tak aby se snížily vysokopříjmové důchody. Úprava výše valorizací u vysokých důchodů a tím ušetření prostředků ze státního rozpočtu. Zvážení možnosti financování části důchodového systému z přímých či nepřímých daní.

Graf 7 - průměrná délka pobírání starobního důchodu

Zdroj: data ČSSZ, tabulka – autorka

6 Závěr

Na základě analýzy bylo zjištěno, že z odvodů na důchodové pojištění zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné vyplývá, že osoba samostatně výdělečně činná, která dosahuje stejného vyměřovacího základu jako má zaměstnanec mzdu, bude mít vždy nárok na nižší starobní důchod. Měsíční částka starobního důchodu závisí na průběhu pojištění, zhodnocení příjmů v rozhodném období a získané době pojištění. S nízkým starobním důchodem je nutné počítat v případě získání minimální doby pojištění (35 let) a nízkém osobním vyměřovacím základu případně též brzkého odchodu do předčasného důchodu.

Pro předčasný důchod se rozhodují obvykle lidé především s nižším příjmem. Opačným případem jsou lidé s výdělečnou činností průměrně nebo nadprůměrně ohodnocenou. Tito žadatelé odcházejí do starobního důchodu v řádném termínu případně odchod do starobního důchodu odkládají.

Všechny výpočty byly vypočítány se třemi druhy příjmů. Jednalo se o minimální, průměrný a nadprůměrný. Vyměřovací základy byly stanoveny jako 1/2 daňového základu. Při odvodech na důchodové pojištění je zaměstnanci strháváno 6,5 % a zaměstnavatel za něj odvádí ještě 21,5 %, celkem tedy 28 %. Konkrétní pojistné a dávky byly počítány pro rok 2022 a jsou vyjádřeny v Kč.

Při minimální mzdě je zaměstnanci strženo 1 053 Kč a zaměstnavatel za něj odvede 3 483 Kč. Starobní důchod zaměstnance bude 14 835 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná a zaplatí minimální odvody ve výši 2 841 Kč, získá nárok na starobní důchod ve výši 10 467 Kč. Na základě výpočtů dávek důchodového pojištění byl zjištěn rozdíl ve výši 4 368 Kč mezi starobním důchodem zaměstnance s minimální mzdou a OSVČ s minimálními odvody.

Při průměrné mzdě je zaměstnanci strženo 2 530 Kč a zaměstnavatel za něj odvede 8 366 Kč. Starobní důchod zaměstnance bude 19 282 Kč. Při průměrném příjmu osoba samostatně výdělečně činná zaplatí pojistné na důchodové pojištění ve výši 5 682 Kč, získá nárok na starobní důchod ve výši 15 868 Kč. Na základě výpočtů dávek důchodového pojištění byl zjištěn rozdíl ve výši 3 414 Kč mezi starobním důchodem zaměstnance s průměrnou mzdou a OSVČ s odvody v průměrné výši 5 682 Kč.

Při nadprůměrné mzdě je zaměstnanci strženo 9 750 Kč a zaměstnavatel za něj odvede 32 250 Kč. Starobní důchod zaměstnance bude 38 778 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná zaplatí odvod ve výši 21 900 Kč, získá nárok na starobní důchod ve výši 25 615 Kč. Na základě výpočtů dávek důchodového pojištění byl zjištěn rozdíl ve výši 13 163 Kč mezi starobním důchodem zaměstnance s nadprůměrnou mzdou a OSVČ s odvody ve výši 21 900 Kč.

7 Seznam použitých zdrojů

Monografie

GREGOROVÁ Zdeňka, *Důchodové systémy*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. 49 s. ISBN 80-210-2003-2

GREGOROVÁ Zdeňka, GALVAS Milan, *Sociální zabezpečení*, 2.aktual. a přepr. vydání, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000, 148 s. ISBN 80-210-3686-2.

KAHOUN Vilém a kol., *Sociální zabezpečení*, Praha: Triton, 2009, s.235, ISBN 978-7387-346-2

KOLDINSKÁ Kristina, *Sociální právo*, 2. vydání. Praha: C.H. Beck 2013. ISBN 978-80-7400-474-2.

TOMEŠ Igor, *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Sociopress, 1996. 216 s. 216. ISBN 80-902260-0-0, s 43

WINKEL Rolf, *Der kleine Rentenratgeber: Alles, was Sie zur Rente wissen müssen*, 6.,a. Auflage. Akademische Arbeitsgemeinschaft, 2018, s. 82. ISBN 978-3-86817-894-4

ŽENÍŠKOVÁ Marta, *Pojistné na sociální zabezpečení*, 9. aktualizované vydání, Anag s.r.o. Olomouc, 2020. 159 s., ISBN 978-80-7554-262-5, str.38

Právní předpisy

ČESKO. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. In: *Sbírka zákonů* 30.6.1995 ISSN 1211-1244

ČESKO. Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění. In: *Sbírka zákonů* 14.3.2006. ISSN 1211-1244

ČESKO. Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. In: *Sbírka zákonů* 17.12.1991. ISSN 1211-1244

ČESKO. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů* 20.11.1992. ISSN 1211-1244

ČESKO. Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření. In: *Sbírka zákonů* 6.11.2011. ISSN 1211-1244

ČESKO. Zákon č.427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. In: *Sbírka zákonů* 6.11.2011. ISSN 1211-1244

Internetové zdroje

ČSÚ, *Český statistický úřad* [online]. [Praha]: Český statistický úřad, © [vid.2022-10-15]
Dostupné z: [Český statistický úřad | ČSÚ \(czso.cz\)](https://www.czso.cz)

MPSV, *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Důchodová kalkulačka, 2022 [online]
Dostupné: <http://www.mpsv.cz/web/cz/kalkulacky>

MPSV, *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Hospodaření systému důchodového pojištění, 2022 [online] Dostupné: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/hospodareni-systemu-duchodoveho-pojisten>

MPSV, *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Důchodové pojištění, 2022 [online]
Dostupné: [Důchodové pojištění \(mpsv.cz\)](https://www.mpsv.cz)

ČSSZ, *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Výpočet důchodu, 2022 [online]
Dostupné: [Výpočet a výplata důchodu - Česká správa sociálního zabezpečení \(cssz.cz\)](https://www.cssz.cz)

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratek

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 - orientační výpočet výše starobního důchodu zaměstnance	53
Obrázek 2 - orientační výpočet starobního důchodu OSVČ.....	54

8.2 Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - zákony přijaté v r. 2006	17
Tabulka č. 2 - minimální vyměřovací základ OSVČ	20
Tabulka č. 3 - minimální výše zálohy na pojistné OSVČ.....	21
Tabulka č. 4 - sazby pojistného na sociální zabezpečení v r.2022	21
Tabulka č. 5 - redukční hranice od 1.1.2022	24
Tabulka č. 6 - redukce denního vyměřovacího základu pro výpočet nemocenské.....	24
Tabulka č. 7 - výše nemocenského za kalendářní den.....	25
Tabulka č. 8 - určení stupně invalidity	32
Tabulka č. 9 - délka potřebné dob pojištění.....	33
Tabulka č. 10 - výše výpočtového základu.....	33
Tabulka č. 11 - potřebná doba pojištění.....	36
Tabulka č. 12 - důchodový věk.....	36
Tabulka č. 13 - krácení starobního důchodu.....	39
Tabulka č. 14 - vývoj valorizace.....	42
Tabulka č. 15 - hospodaření systému důchodového pojištění k 31.12.2021	42

Tabulka č. 16 - redukční částky pro výpočet důchodu	45
Tabulka č. 17- pojistné na důchodové pojištění zaměstnance s minimální mzdou	45
Tabulka č. 18 - starobní důchod zaměstnance s minimální mzdou	46
Tabulka č. 19 - pojistné na důchodové pojištění zaměstnance s průměrnou mzdou	46
Tabulka č. 20 - starobní důchod zaměstnance s průměrnou mzdou	47
Tabulka č. 21 - pojistné na důchodové pojištění zaměstnance s nadprůměrnou mzdou	47
Tabulka č. 22 - starobní důchod zaměstnance s nadprůměrnou mzdou	48
Tabulka č. 23 - pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ s minimálním příjmem	49
Tabulka č. 24 - starobní důchod OSVČ s minimální mzdou	49
Tabulka č. 25 - pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ s průměrným příjmem.....	50
Tabulka č. 26 - starobní důchod OSVČ s průměrným příjmem	50
Tabulka č. 27 - pojistné na důchodové pojištění pro OSVČ s nadprůměrným příjmem	51
Tabulka č. 28 - starobní důchod OSVČ s nadprůměrným příjmem	51

8.3 Seznam grafů

Graf 1 - průměrná výše důchodu	44
Graf 2 - průměrný starobní důchod vs. průměrná mzda - vývoj v čase.....	52
Graf 3 – porovnání minimální mzdy a odvodů pojistného za zaměstnance a OSVČ.....	59
Graf 4 - porovnání průměrné mzdy a odvodů pojistného za zaměstnance a OSVČ	60
Graf 5 – porovnání nadprůměrné mzdy a odvodů pojistného za zaměstnance a OSVČ	61
Graf 6 - celkový počet jednotlivých druhů důchodů	63

Graf 7 - průměrná délka pobírání starobního důchodu.....	65
--	----

8.4 Seznam použitých zkratk

ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
DPN	Dočasná pracovní neschopnost
DVZ	Denní vyměřovací základ
ELDP	Evidenční list důchodového pojištění
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
OVZ	Osobní vyměřovací základ
PSSZ	Pražská správa sociálního zabezpečení
SD	starobní důchod